

Lietuvius

The Lithuanian, Semi-Weekly Newspaper
Authorized by EUCOM/HQ Civil Affairs Division
Authorization No. UNDP 203. Publisher: Al. Laikūnas, (13) Memmingen, Postfach 2. Circulation: 9000. Printer: Dietrich & Schuster, Memmingen, Schrammenplatz 6.
Atsāk. redaktorius-leidėjas Al. Laikūnas, vyr. redaktorius V. Meškauskas, redaktorius J. P. Paūkaitis. Redakcijos ir Administracijos adresas: (13) Memmingen, Postfach 2, Tel. 2677.
Leidžiamas cina dukart savaitėje. Pasirodo Nr. kaina 0,30 DM. Prenumeratos kaina Vokietijoje 3,- DM, užsant užsieniui 4,- DM mėnesiui.

Nr. 22

1949. X. 5.

Komunistinė „visos“ Vokietijos vyriausybė

SOVIETAI PROTESTUOJA PRIEŠ VAKARŲ VOKIETIJĄ

Maskva (m). Sovietų Sąjungos užsienio reikalų ministerio pareigas einąs A. Gromyko sekmadienį įteikė protesto notą JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos ambasadoriams, kuriose tų kraštų vyriausybės kaltinamos sulaužiusios paskutinės Paryžiaus užsienio reikalų ministerių konferencijos nutarimus, įsteigdamos Vakarų Vokietijos federaciją.

Bonnos konstitucija esanti Vakarų valstybių spaudimo vaisius. Vokiečių tautai prievarta buvusi primesta federalinė valstybės forma.

Iš viso Bonnos konstitucija esanti tik okupacinio statuto priedas, paliekąs svarbiausias valstybės funkcijas okupacinį įstaigų rankose. O pats okupacinis statusas esąs prieš taikos sutartį nukreiptos politikos išraiška. Toji politika siekianti Vokietiją palikti okupuota.

Toliau notoje konstatuojama, kad sukūrus Vakarų Vokietijos valstybę, „susedarė visai naują padėtį“, kuri reikalauja naujų priemonių atstatyti Vokietijos vienybę.

Nors JAV užsienio reikalų ministerijos informatorius pirmadienį ir atsisakė komentuoti sovietų notą, aiškindamas, jog ją dar reikia išsiversti iš rusų kalbos, tačiau politinių stebėtojų nuomone, toji nota sudaro įžangą ir raudonosios Vokietijos respublikos paskelbimą. Kad taip yra, parodo ir įtakingiausias Vokietijos komunisto Walterio Ulbrichto pareiškimas, kad „sudarymas separatinės Vokarų Vokietijos vyriausybės priverčia sustiprinti kovą už Vokietijos vienybę iš sovietų zonos.“

Sekmadienį suruošose „taikos dienos“ proga demonstracijose visuose sovietų zonos miestuose buvo reikalaujama „nuvertinti Bonnos marionetinę vyriausybę“ ir sudaryti tikrai demokratine visos Vokietijos vyriausybę sovietų zonoje.

Berlyne manoma, kad sovietų sudaryta vokiečių liaudies taryba prašysianti sovietų kuo greičiausiai leisti sudaryti „demokratinę Vokietijos vyriausybę“.

Sekmadienį „taikos dienos“ proga sovietai vėl buvo visai dienai atidarę kai kuriuos zonos sienos perėjimo punktus, per kuriuos į Vakarų Vokietiją veržėsi masės žmonių pasimatyti su giminėmis, pažįstamais ir apsipirkti. Vakarinių zonų policija iš pradžių bandė neleisti be leidimo pereiti zonos sieną, tačiau vėliau veržėsi tiek daug žmonių, kad sulaukyti nebegalėjo. Rytinės markės buvo keičiamos ir vakarines kursu: 1 v. markė - 6 rytinės.

Įdomu, kaip praneša BBC, Vokietijos vyriausybė sudaryti sovietai nedarysija naujų rinkimų, bet Vokietijos seimu paskelbsią savo jau turimą liaudies tarybą. Sovietų karinės administracijos šefas generolas Tulvanovas pareiškė, jog nuomone, kad demo-

kratija yra tik ten, kur pravedami rinkimai, yra neteisinga. Komunistinės Vokietijos prezidentu būsiąs išrinktas W. Ulbrichtas.

Berlynas (BEC). Čia plačiai kalbama, kad „visos Vokietijos vyriausybės“ paskelbimas su sostine Berlyno sovietų sektoriuje tėra tik valandų klausimas. Esą jau susitarta dėl naujosios vyriausybės asmeninio sąstato. Į Berlyną taip pat esą sužukti visų 5 sovietinės zonos kraštų ministrai. Vokiečių liaudies taryba suaukta nepaprasto posėdžio.

Britų ir prancūzų aukštieji Komisarai Robertsonas ir Poncet buvo išaukti į Londoną ir Paryžių aptarti būklę, kuri susidarys sovietams „visos Vokietijos vyriausybę“ deklaravus.

Bonna (m) Vokietijos seimas didžiule balsų dauguma pasisakė už Berlyno, kaip 12 krašto, priėmimą ir Vakarų Vokietijos federaciją. Nuo balsavimo susilaikė bavarų partija. Komunistai balsavo prieš.

Kominformas izoliuoja Jugoslaviją

Praėjusiam numeryje jau buvo minėta, kad Sov. Sąjunga staiga nutraukė draugiškumo ir pagalbos paktą, kadais pasirašytą su Jugoslavija. Jos pavyzdžiui sekdami, ir kiti kominformo nariai (Lenkija, Vengrija, Bulgarija ir Rumunija) paskelbė jog ir jie analoginius paktus tarp jų ir Jugoslavijos laiko nebegaliojančiais. Greita to, ir šie kraštai pareikalavo išvysti daugelį jugoslavijos pasiuntinių tarnautojų iš jų sostinių. Visa tai grindžiama sutartinai tais pačiais motyvais: Jugoslavija jau ankščiau sulaužiusi tų sutarčių įpareigojimus ir vedanti politika, nukreiptą prieš kominformo kraštus.

Jugoslavija savo ruožtu pareiškė Sovietų Sąjungos vyriausybei, kad toks draugiškumo sutarties nutraukimas esąs vienašališkas, piktos valios diktuojamas veiksmas, bet jis patvirtinas, kad tarptautinės sutartys Sovietų Sąjungai tereiškančios tiek, kiek „paprastas popiergalis“.

Ligi šiolei dar nepasitvirtino gandai apie sovietų kariuomenės koncentravimą Vengrijoje ar Bulgarijoje. Savo notoje ryšium su draugiškumo bei pagalbos pakto atšaukimu Jugoslavijos vyriausybė pažymėję tik demonstratyvų sovietinės karitonėms judėjimą ir nurodė, kad Sov. turį būti atsakingi dėl galimų pasekų. Baigiant primename Stalino 1941 m. pareiškimas, kuriame šis užtikrino, kad Sovietai niekada nesikišią į kitos valstybės vidaus reikalus. Sovietų vyriausybė, pažymima jugoslavų notoje, šiuos Stalino žodžius pavertė melu. Vienoje savo kalbu, pasakytą dabar vykstančiam Jungt. Tautų visumoms suva-

Paskutinė valanda

* Maršalas Tito, kalbėdamas kariuomenės manevrų užbaigtųjų proga, pareiškė, kad sovietų vadai išdavė komunizmo principus. Rajko byla buvusi visos darbininkų klasės išniekinimas. Toliau Tito nurodė, kad Jugoslavijos kariuomenė yra pasirengusi atremti kiekvieną puolimą, nepaisant iš kurios pusės būtų puolama. BBC pastebi, kad tai buvusi aštriausia Tito kalba sovietų adresu.

* Vengrija, sekdama sovietų pavyzdžiu, įteikė JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos vyriausybėms protesto notą prieš Bonnos vyriausybės sudarymą.

* Atvykęs į Atlanto pakto valstybių krašto apsaugos ministerių konferenciją Washingtono, Prancūzijos krašto apsaugos ministeris Paul Ramadier pareiškė, kad Europa turi būti ginama kaip galima arčiau „geležinės uždangos“.

Prancūzijos vyriausybė išvengė krizės

Paryžius (UP-dpa). Po dešimtį dienų užtrukusių derybų, Prancūzijos vyriausybė praeiųjų šeštadienį priėmė kompromisinį nutarimą algų ir kainų sureguliuavimo reikalui ir tuo kuriam laikui išvengė kabineto krizės. Posėdyje, kuris užtruko kelias valandas ir kuriam pirmininkavo pradžioje premjeras Queuille, o vėliau patsai valstybės prezidentas Auriolis, nutarta imtis šių priemonių:

1. Sumažinti vyriausybės kontroliuojamas kainas sviestui, miltų gaminjams, angliams, elektros srovei, tekstilėi, odoms bei jų gaminjams ir kt. prekėms; 2. stropliai kontroliuoti prekių atsargas sandėliuose ir prekybinį pelną; 3. įvesti laisvų kolektyvinių derybų sistemą uždarbiams reguliuoti (atitinkamas nuostatus svarstys po spalio 18 d. susirinkęs parlamentas); 4. išlaikyti algas dabartiniame lygyje, išskyrus mažiau uždirbančiuosius darbininkus; 5. peržiūrėti visą mokesčių sistemą.

Sekmadienį nekomunistinių prof. sąjungų „Force Ouvriere“ gen. sekretorius pareiškė, kad vyriausybės programa jo organizacijai esanti nepriimtina. Taip pat ir krikščionių darbininkų prof. sąjungos gen. sekretorius išsireiškė, jog jis negalįs pritarti vyriausybės programai. Komunistai tuo tarpu dar nepasisakė, tačiau jų atsakymas ir be to numanomas.

Veteranai prieš DP išileidimą

Washingtonas (UP). Abi didžiausios karo dalyvių organizacijos „The American Legion“ ir „Veterans of Foreign Wars“ rugšėjo 29 d. pareiškė senato teisų komisijai savo nepasitenkinimą dėl numatomo DP imigracijos įstatymo praplėtimo. Organizacijos argumentuoja, kad DP imigracijos praplėtimas padidins „subversyviųjų elementų“ (maistinkų) skaičių JAV ir pasmarkinsias kovą dėl darboviečių ir butų.

Roma (BBC). Popiežius Pijus XII priėmė JAV kongreso komisiją, kuri Europoje studijuoja pabėgėlių problemą. Popiežius pareiškė, kad esą būtina išspresti Europos pabėgėlių problemą. Priešingu atveju ji sukelsianti daug sunkumų. Ir kongreso komisijos pirmininkas F. Walteris, atsakydamas popiežiui, pabrėžė reikala galimai greičiau surasti išeitį. JAV turincios šimame klausime talkininkauti Europos valstybėms.

Londono ir Washingtono nuomone nesutapo, kai buvo pradėta svarstyti, kaip reikėtų sukurti naująją situaciją Kinijoje. Ūkinio požiūriu D. Britanijos ir JAV interesai buvo skirtingi. Amerika komercialiai, palyginti, yra silpnai užsienagažavusi, o D. Britanija beviltiškai kovoja dar dėl gana didelių milijonų interesus likučius. Dar šiandien pagal londoniškio „Royal Institute of International Affairs“ biuletenį Anglijos komercinės investicijos vien Sanchajuje siekiančios apie 300 mil. svarų (skaičiuojant dar nenuvertintais) svarais. D. Britanija, kaip žinoma, 2. D. karo metu neteko, ypač Azijoje, tokių didelių turtų, kad ji, be abejo, negalįs lengvai numoti ir palyginti ne taip jau didelių likučius. O naujas britų ūkinio pozicijų susilpnėjimas Azijoje, be abejo, nebūtų malonus ir amerikiečiams. Ne be reikalo tad broliai Alspai „New York Herald Tribune“ skiltyse nuolat kala amerikiečiams: „Azija gali būti išgelbėta tik tuo atveju, jei Amerika ir D. Britanija glaudžiai bendradarbiaus; bejėgis partneris būtų nenaudingas partneris.“

JAV vyriausybė, „Observer“ žiniomis, pripažįsta, kad Anglija, „atsižvelgdama ir savo plačius ūkinius interesus“, faktiškai turinti prekiškai su komunistine Kinija. Todėl Bevinas pasitarimų metu ir priešingis visiškam Vakarų komercinių santykių nutraukimui su Kinija. Čia tad ir yra Londono ir Washingtono nuomonių skirtumai dėl bendros politinės strategijos Toluimuosiuose Rytuose.

Kiek amerikiečiai ir britai savo Rytų Azijos politiką yra tikrai „suderinę“, pamatysime artimiausių JT posėdžių metu. Ten tautinės Kinijos delegacijos pirmininkas, kaip jau esame praeitame LIETUVIO numeryje informavę, įteikė formalų skundą prieš Sov. S-gą reikalaujamas, kad tas skundas būtų įtrauktas į JT plenumo darbotvarkę. Plenumas 45 prieš 6 balsus šį skundą įtraukė penktuoju darbų punktu.

Raudonąją Kiniją deklaravus

Pekingas (Reuteris). Kinijos komunistų vadas Maoctungas išrinktas „Kinijos liaudies respublikos“ aukščiausios tarybos pirmininku. Sekmadienį jis oficialiai deklaravo „Kinijos liaudies respubliką“ ir paskelbė vyriausybės sudėtį. Naujosios vyriausybės ministru pirmininku ir užsienio reikalų ministru paskrtas komunistų užsienio politikos žinovas Čuenlai. Sešių min. pirm. pavaduotojų tarpe yra ir Kinijos respublikos steigėjo našlė Sunjatsen bei Kinijos komunistų kariuomenės vadas gen. Cuteh.

Liaudies susirinkimas Pekinge priėmė naująją komunistinę Kinijos konstituciją. Joje yra eilė reikalavimų, kaip: „Bendradarbiavimas su Sovietų Sąjunga, liaudies demokratijomis ir visomis pasaulio prislėgtomis tautomis.“ Drauge priimta rezoliucija, kurioje reikalaujama, kad naujoji Kinijos vyriausybė užimtų tautinės Kinijos vietą Jungt. Tautose. Naujoji vyriausybė pareikalavo visas valstybes nutraukti diplomatinis santykius su tautine Kinija ir užmesti su „Kinijos liaudies respubliką“.

Maskva (BBC). Sovietų Sąjunga oficialiai paskelbė nutraukianti visus ryšius su Čiangkaišeko vyriausybe ir pripažįstanti „Kinijos liaudies respublikos“ vyriausybę.

* Atsitiko, ko pasaulis senai laukė: Maoctungas sudarė raudonosios Kinijos vyriausybę ir paskelbė savo programą. Jis remsis kariuomene, policija ir liaudies „teise“, išjungiančia klasių skirtumus ir remiančia komunizmo išsiviepatavimą pasaulyje. Visi, kurie šioms tikslams priešinsis, bus laikomi liaudies priešais.

Iš tikrųjų, Kinijos padėtis šiandien nėra nepalanki komunistų vadui: beveik 30% viso krašto jis yra užkariavęs ir tuo būdu gali kontroliuoti per 70% gyventojų ir didžiąją dalį visos Kinijos ūkio. Sinkiangso provincija nutraukė savo ryšius su Čiang ir be kovos pasidavė komunistams. Pekingas paskelbtas „raudonosios“ Kinijos sostine. Sumuštoji tautinė vyriausybė turi pasitraukti į Formozą.

D. Britanijos-JAV-Kanados finansininkų konferencijai rugšėjo pirmoje pusėje pasibaigus, Achesonas su Bevinu tarėsi dėl politikos Azijoje. Anglosaksų spauda įsakmiai pabrėžė šių pasitarimų svarbumą. Jų metu turėjo būti nustatyta bendra politinė linija Toluimuosiuose Rytuose. Anglosaksų šaltiniai, tikrai esą pavykę bendrasias gaires nustatyti. Susitarta dėl Indijos, pietryčių Azijos ir Japonijos. Taip pat rastas sprendimas ir dėl Hongkongo: Bevinas reikalavo ne karinės, o tik moralinės paramos — ir ją gavo — tam atveju, jei britams prireiktų šia, toliausiai i rytus esančią imperijos bazę ginklų.

Tačiau Londono ir Washingtono nuomone nesutapo, kai buvo pradėta svarstyti, kaip reikėtų sukurti naująją situaciją Kinijoje. Ūkinio požiūriu D. Britanijos ir JAV interesai buvo skirtingi. Amerika komercialiai, palyginti, yra silpnai užsienagažavusi, o D. Britanija beviltiškai kovoja dar dėl gana didelių milijonų interesus likučius. Dar šiandien pagal londoniškio „Royal Institute of International Affairs“ biuletenį Anglijos komercinės investicijos vien Sanchajuje siekiančios apie 300 mil. svarų (skaičiuojant dar nenuvertintais) svarais. D. Britanija, kaip žinoma, 2. D. karo metu neteko, ypač Azijoje, tokių didelių turtų, kad ji, be abejo, negalįs lengvai numoti ir palyginti ne taip jau didelių likučius. O naujas britų ūkinio pozicijų susilpnėjimas Azijoje, be abejo, nebūtų malonus ir amerikiečiams. Ne be reikalo tad broliai Alspai „New York Herald Tribune“ skiltyse nuolat kala amerikiečiams: „Azija gali būti išgelbėta tik tuo atveju, jei Amerika ir D. Britanija glaudžiai bendradarbiaus; bejėgis partneris būtų nenaudingas partneris.“

JAV vyriausybė, „Observer“ žiniomis, pripažįsta, kad Anglija, „atsižvelgdama ir savo plačius ūkinius interesus“, faktiškai turinti prekiškai su komunistine Kinija. Todėl Bevinas pasitarimų metu ir priešingis visiškam Vakarų komercinių santykių nutraukimui su Kinija. Čia tad ir yra Londono ir Washingtono nuomonių skirtumai dėl bendros politinės strategijos Toluimuosiuose Rytuose.

Kiek amerikiečiai ir britai savo Rytų Azijos politiką yra tikrai „suderinę“, pamatysime artimiausių JT posėdžių metu. Ten tautinės Kinijos delegacijos pirmininkas, kaip jau esame praeitame LIETUVIO numeryje informavę, įteikė formalų skundą prieš Sov. S-gą reikalaujamas, kad tas skundas būtų įtrauktas į JT plenumo darbotvarkę. Plenumas 45 prieš 6 balsus šį skundą įtraukė penktuoju darbų punktu.

Dabar reikia laukti karštų debatų, kurie nebūtinai turės būti palankūs ne vien rusams, bet ir anglosaksams. Tiesa, Vakarų valstybės pastebi, kad tautinės Kinijos delegacija naujų skundų nenumatanti įteikti, ji tik prašanti pagalbos prieš sovietų intervenciją ir bandanti iš JT narių išgauti nutarimą nepripažinti Maoctungo režimo. Karinių požiūriu beviltiškoje būklėje atsidūrusi Kantonio vyriausybė nori nepraleisti, gal būt, paskutinės progos parodyti savo, kaip Kinijos, balsą tuo metu, kada Maoctungas deklaravo „Kinijos liaudies respubliką“ ir pasaulį reikalauja vien tik jų pripažinti.

Tikrasis tautinės Kinijos žygio tikslas, kaip paryžiškio „Le Monde“ Washingtono korespondentas nurodo, slypi bandyme torpeduoti Višinskio pasiūlytą „penkių didžiųjų tautos paktą“. Prie šių „penkių didžiųjų“, kaip žinoma, priklauso ir Kinija. Tačiau rusai neturi jokio noro tokio pakto reikalui tartis su tautinės Kinijos vyriausybe, kaip Kinijos atstove. Šiuo projektu jie ir siekia Vakarų valstybes priversti išmesti už borto tautinės Kinijos vyriausybę ir vieninteliu „teisėtu“ visos Kinijos atstovu pripažinti Maoctungą. Jie žino, kad dėl komunistinio režimo pripažinimo Kinijoje tarp Londono ir Washingtono dar nėra galutinai susitarta. Anglai nori išgelbėti tai, ką dar galima išgelbėti. Amerikiečiai svyruoja — jie dar patys nežino, kurį kelią Kinijos atžvilgiu pasirinkti. Net atrodo, kad jie nenori apsispręsti prieš Indijos premjero Nehru vizitą Washingtono.

Londonas. (BBC). Šio ryto britų spauda įsakmiai įrodinėja ūkinių santykių su Maoctungu reikalingumą. D. Britanijos vyriausybė, kaip iš gerai informuotų šaltinių patiriama, tik laukia britų pasiuntinio grįžimo iš Nankingo. Jam grįžus paaiškės tolimesnės britų laikysena Kinijos atžvilgiu.

D. Britanijos užs. reik. ministerijos informatorius pareiškė, kad D. Britanija Maoctungo vyriausybės pripažinimo klausimą, prieš oficialiai tuo reikalu pasisakydama, aptarsianti su comonwealth valstybėmis ir Atlanto pakto partneriais.

Washingtonas. (BBC). Valstybės departamento informatorius reikė, jog Maoctungo pripažinimo klausimą bus galima svarstyti tada, kai Maoctungas irodys, kad jis laikysis visų Kinijos padarytų tarptautinių įsipareigojimų.

* „Kinijos liaudies respubliką“ oficialiai pripažino Bulgarija ir Rumunija.

Vėl streikų banga Amerikoje

DARBININKAI IŠSIKOVOJA GERESNES SĄLYGAS

Pittburghas (dpa). Metalo darbininkų profesinei sąjungai nepavykus susitarti su plieno imonių savininkais, pirmadienį prasidėjo plieno darbininkų streikas, kuriame dalyvauja per 500.000 darbininkų. Kadangi šiuo metu dar streikuoja ir 378.000 angliakasių, bijoma, kad tie streikai gali skaudžiai paliesti JAV pramonę.

Manoma, kad plieno darbininkų streikas gali užsistoti ilgesnį laiką. Jų profesinės sąjungos pirmininkas Philipas Murray pareiškė vilties, kad visi darbininkų reikalavimai bus išpildyti. Jau dabar viena mažesnė „American Can Company“ įmonė priėmė darbininkų reikalavimus.

Angliakasių vadas Johnas Lewis įsakė 102.000 rudųjų anglių kasyklų darbininkams grįžti į darbą, nes jų streikavimas neturės reikšmės naujo atlyginimo nustatymui.

Fordo įmonės paskelbė pensijų planą, pagal kurį kiekvienam darbininkui yra skiriama 100 dol. mėnesinė pensija. Kitų automobilių darbininkai reikalauja, kad tokia pat pensijų sistema būtų įvesta ir jų įmone.

34 dienas užtrukęs 16.000 gumos darbininkų streikas pasibaigė darbininkų laimėjimu.

466 bėglių odisėja

Dublinas (AP). Šestadienį į Airijos uostą Cobhą įplaukė buv. britų invazijos laivas „Victory“, kuriuo prieš keturias dienas, kaip jau mes buvome pranešę, iš Švedijos uosto Göteborgo į Kanadą išplaukė 466 pabėgėliai. Tas 580 to talpos laivas normaliai gali paimti 50 keliųvių. Laivo keleiviai atrodė esą labai pavargę ir išalkę. Uosto gyventojai padarė jų naudai maisto rinkliavą. Į jų laivą mesti duonos kepalai buvo tuojau suvalgyti.

Airijos įstaigos pareiškė, kad jos nekludysiančios pabėgėliams toliau plaukti į Kanadą. Daugumas keleivių yra estai, yra ir latvių, lenkų bei vengrų.

Nehru vizitas Washingtono

New Delhio radijo pranešimu, Indijos ministris pirmininkas Panditas Nehru spalio 11 d., kaip prezidento Trumano svečias, vyksta į Jungtines Amerikos Valstybes, kur jis aplankys įvairius miestus ir spalio 22 d. New Yorke skaitys paskaitą. Nehru lankysis ir Kanadoje. (AFP)

Tokiu būdu Maskva galės užregistruoti dar vieną pralaimėjimą šaltajame kare. Nes Nehru pasikvieti nebuvo taip lengva. Juk dar prieš metus Nehru sesuo buvo Indijos ambasadorius Maskvoje. Įdomu, kad kaip tik tą pačią dieną, kada buvo pranešta apie numatomą Nehru kelionę į JAV, buvo paskelbtas ir Indijos vidaus reikalų ministerijos 72 pusl. memorandumas apie Indijos komunistų veiklą. Tikliau tarus, tai buvo kaltinamasis aktas. Tame memorandumu, kuris brošiūros forma paskleistas po visą kraštą, tarp kitko sakoma:

„Indijos komunistai paskelbė valstybei karą, kad paruošus savo paskėdęs kovai su valstybės kariuomene. Jie išleido smulkias instukcijas, kaip sudaryti partizanų dalinius ir smuogiamąsias brigadas... Komunistai esą atsakingi už 500 žmonių, nužudytų vienų metų bėgyje, gyvybes.“

Washingtoną sunaikinus...

Springfieldas (AP). Jei Washingtonas būtų sunaikintas, kas tada perimtų JAV valdžią? Tokį klausimą netrukus respublikininkų senatorius Ralphas H. Flandersas pateiks JAV senatui. Kartu senatorius nori pasiūlyti ir galimus atsakymus. Jis siūlo, kad tuo atveju t. y. Washingtoną sunaikinus, visa valdžia turėtų pereiti 48 steitų gubernatorių tarybai. Tokiu būdu iš anksto galima būtų išvengti katastrofos karo atveju.

Naujasis JAV politikos kursas numato visomis jėgomis remti Azijos tautų tautinį atgimimą, kad jį panaudojus prieš komunistinį imperializmą. Kad tokia politika gali duoti gerų vaisių, kaip tik rodo. Nehru vizitas.

Visa nelaimė, kad iki šiol Azijos tautos į visus baltuosius žiūrėjo, kaip į išnaudotojus, o į sovietus, kaip natūralius sąjungininkus. JAV dabar stengiasi įrodyti tos pažiūros neteisingumą. Nehru vizitas tam irgi tarnauja ir todėl žinomas Washingtono žurnalistas Stewardas Alsopas tą vizitą vadina pačiu reikšmingiausiu visoje JAV istorijoje. Mat, jis turi iškilmingai pradėti naują etapą — JAV ir Toluimųjų Rytų tautų draugingumo etapą. Žinoma, prieš komunizmą nukreiptą.

Ta proga kalbama ir apie Indijos vandenyno paktą. Ir atsimita Petro Didžiojo testamentu IX punktas. Tą testamentą privatiniuose rusų archyvuose rado prancūzų diplomatas D'Eon de Beaumont 1757 m. ir nusiuntė savo ministeriui Abbe de Bernis į Paryžių, šitas visai juo nesidomėjo ir padėjo į bylą. Šiandien jis atrodo esąs labai įdomus. Mat, jo IX str. Petras įsako savo įpėdinams, kurių tarpe yra ir Stalinas:

Reikia kaip galima arčiau prisisiarinti prie Konstantinopolio ir Indijos. Tie, kurie įsigalės Konstantinopolyje ir Indijoje, bus pasaulio viešpačiai. Reikia paskubinti Persijos išsirimą ir prisiriinti prie Persijos įlankos... ir tuo keliu veržtis į pasaulio turtų kamerą, į Indiją.“

Šiandien daug kas pasikeitė. Indija toli gražu nebegalima laikyti pasaulio turtų sandėliu, tačiau ji dar ir šiandien vaidina didelę rolę su savo 500 milijonų gyventojų, kad ir apilyčius, kad ir nedavaliusius. Šiandien Amerika jiems gali daugiau pasiūlyti, negu sovietai, už tat ne į Maskvą, bet į Washingtoną, važiuoja Panditas Nehru.

Artėja Hodžos režimo galas

Roma (WaS). Tą patį akimirksnį, kai Maskva su savo satelitais, atšaukdama visas sutartis, stengiasi Jugoslaviją visiškai izoliuoti, staiga Titui atsiranda netikėta pagalba: Romoje gautais naujaisiais pranešimais, Albanijoje pradėdama ruošti dirva raudonajam diktatoriui Enverui Hodžai nuversti. Abi svarbiausios Albanijos pogrindžio grupės — nepriklausomybės sąjūdžio partizanai, vadovaujami Bajraktario Muhrademo, ir Tito šalininkai — neseniai įvykusioje slaptosios konferencijoje nutarė susijungti bendrai kovai. Abi grupės, neatsižvelgdamos į savo ideologinius skirtumus, remiančios viena kitą kovoje prieš Hodžos režimą.

Hodžą šiandieną remia daugiausia 10.000 kominforminių komunistų, 2.000—3.000 partijos ir administracijos valdininkų ir dalis 50.000 vyrų turinčios kariuomenės. Tačiau tautos dauguma yra pasiruošusi visomis jėgomis remti sukilimą.

Kovai su Hodžos režimu vadovauja trys pagrindinės grupės. Muhrademo antikomunistiniai partizanai kovoja dėl nepriklausomos Albanijos atstatymo. Juos remia tautos dauguma. Jų vadas Bajraktaris Muhrademas, 45 m. amžiaus, prieš karą buvęs karaliaus Zogoso žandarmerijos viršininkas, karo metu — Albanijos pasipriešinimo prieš fašistus ir komunistus organizatorius, šiandien Albanijoje vertęs legendarine garsenybe. Jo partizanų ešą apie 5.000—6.000. Visos vyriausybės pastangos partizanų judėjimą likviduoti nuėjo niekais, nes partizanams gyventojai visur padeda.

Antrąją pasipriešinimo grupę sudaro Tito šalininkai, kurie kominforminį Hodžos režimą nori pakeisti tautiniai komunistiniai režimu. Belgradas juos remia pinigais, ginklais ir propagandine medžiaga. Ši grupė, tiesa, kariuomenės neturi, bet užtat turi puikių agentų tinklą. Titas sugėbėjo tinkamu laiku į visas Tiranos įstaigas išmugeliuoti savo žmonių, kurie Hodžos režimą žlugdys iš vidaus.

Trečioji pasipriešinimo grupė veikia plėtinėje Albanijoje ir yra Graikijos finansuojama. Nors jis iš tikrųjų siekia šiaurinio Epiro sujungimo su Graikija, tačiau ji taip pat bendradarbiausianti su kitomis grupėmis.

Muhrademas tikėdamasis Tito paramos, planuoja savo operacijų sritį išplėsti nuo šiaurės iki Skutario jūros. Drauge jis planuoja pietų kryptimi prasiveržti iki šiaurinio Epyro, kad galėtų susijungti su Graikijos remiamais sukilėliais. Jei ši operacija pavyks — ji, kaip spėjama užtruks šešetą mėnesių — pribrės laikas Hodžos režimą nuversti. Parama iš užsienio, žinoma, galėtų visą reikalą paskubinti.

Iš kitos pusės, kaip praneša tie patys šaltiniai iš Tiranos, Albanijos komunistų tarpe pastebimas didelis nervingumas. Galingiausias žmogus Albanijoje šiandien yra Mehedas Čeu, policijos šefas. 30 metų jis praleido komunistinio agento vaidmeny Ispanijoje ir Balkanuose. Tačiau ir jam iki šiol nepavyko sužlugdyti Muhrademo partizaninį judėjimą bei Tito agentų tinklą. Ir tas faktas, kad slaptosios partizanų konferencija įvyko Albanijos teritorijoje, įrodo, kad Čeu nebepajėgia kontroliuoti Albaniją.

Enveras Hodža dar neseniai turėjo eilę konferencijų su sovietų pasiuntiniu ir sovietine „patariamąja komisija“. Tačiau visi stebėtojai yra įsitikinę, kad Sovietų Sąjungai nepajaudinti nė piršto, Hodžos režimui gelbėti susilimo iš vidaus ar puolimo iš užsienio atveju. Jie tiki, kad Maskva Albaniją jau beveik galutinai yra nurašiusi ir nuostolius. Tai patvirtina ir tos žinios, kad Rusija jau prieš kelias savaites sustabdžiusi karinę ir kitokią pagalbą Albanijai.

* Vengrijos ministerio pirmininko pav. ir komunistinės darbininkų partijos gen. sek. Rakosi pareiškė, kad katalikų vyskupai vyriausybės nuolaidumą palaikė silpnomis ženklu. „Mes padarėme klaidą. Dabar griebsimės kitų metodų“ — grasė jis.

Kiek atominių bombų turi Amerika?

Šį klausimą sprendamas šveicariškio „Die Tat“ Washingtono korespondentas tarp kitko rašo: JAV neteko atominės bombos monopolio. Tačiau Washingtono manoma, kad JAV pranašumas ginklavimosi lenktynėse yra dar vis labai didelis. Prieš keletą savaičių turėjome progos aplankyti svarbiausius JAV atominės ir urano gamybos centrus Chicagoje, Los Alamos, Sandia (New Mexico), Richland, Durango ir Grand Junction. Vyriausybės pareigūnai ir mokslininkai, kurie nuo 1945 m. vadovauja šuoliais pažangą darančiai pramonei, jau tada buvo nuomonės, kad ne bombos monopolis, bet kokybinis ir kiekybinis Amerikos pranašumas nulems jos naudai ginklavimosi lenktynėse.

Savo šeštame pusmetiniame pranešime, paskelbtame š. m. liepos 30 d. atominės energijos komisija, kuri tvarko visą atominę pramonę, paskelbė kai kuriuos duomenis apie gamybos praplėtimą ir patobulinimą. Svarbiausias paskutiniųjų metų pažangos žingsnis buvo tas, kad pasisėkė iš pavienės gamybos pereiti į masinę.

Tuo laiku, kada mokslininkai toliau svarsto patobulinimo ir gamybos apti-

Super generalinis štabas

Washingtonas (T). Nuskambejęs žinia apie sovietų atominį sproginą ir pradėjus spekuliuoti galima ateities JAV strategija, pradėta daugiau kalbėti ir apie iki šiol mažai žinomą strateginių planuotojų triumviratą. Toji „pažangiųjų studijų grupė“ buvo sudaryta dar 1947 m. generolo Eisenhowerio įsakymu. Jos uždavinys studijuoti JAV ateities strategines problemas. Ją sudaro: pulkininkas Zimmermanas, 46 m. amžiaus, buv. aviacijos dalinio vadas, pulkininkas leitenantas Fredas Gibbas, 41 m., pestininkų specialistas, ir pulk. lt. George W. Belleris, 39 m. karo inžinierius.

Idomiasias tų trijų vyrų uždavinys, pateiktas jiems paskutiniųjų dviejų metų laikotarpyje, yra preventyvinio karo klausimas. Galima teigti, kad studijų grupė tokio karo įdėja, kuri, tarp kitko, dažnai iškyta Washingtono kariniuose sluogniuose, išžiūrėjusi visas aplinkybes, atmetė.

Kitos problemos, kurias išnagrinėti, yra pavesta tai JAV kariniuose sluogniuose „super žaibiniu daliniu“ pravaržiuojamai grupei yra: strateginio civilių gyventojų bombardavimo veiksmingumas, naujo pasaulinio karo ūkiniai klausimai ir specialūs atominio karo klausimai. Pulk. Zimmermanas neseniai pareiškė: „Mes esame daugiau suinteresuoti JAV sulaukyti nuo karo, negu planuoti naują karą“. Tas, kuris rimtai domisi ateities karo perspektyvomis, turi būti iš pagrindų pacifištas“.

Urano medžioklės Tibete

Londonas. (UP). Spėjamų milžiniškų urano išteklių pietvakarių Tibete medžioklė pasiekė naują fazę.

Britų specialistų pranešimais, kominformo agentai suėmė Pančeno Lamą, kuris Tibeto hierarchijoje užima antrąją vietą po Dalai-Lamos.

Tarp Dalai-Lamos ir Pančeno-Lamos, kurie abu Tibete laikomi dieviškosios kilmės, jau prieš kurį laiką buvo kilę nesutarimai. Pančeno-Lama yra didžiausiojo geltonųjų vienuolių, kurie palaikė ryšius su sukomunistinta Sikiango provincija ir stengėsi nuversti Dalai-Lamą, vienuolyno abatas.

Gerai informuoti sluogniai Londone pareiškia, kad komunistai Pančeno-Lamą arba pagrobė arba uždarė Kumbumo vienuolyną, kad galėtų ju įtaką panaudoti Dalai-Lamai nuversti.

gimimo problemas, pati bombų gamyba perėjo iš laboratorinės studijos į fabrikinę stadiją ir inžinierių rankas. Tai įrodo ir faktas, kad bombų gamyba Sandioje iš Californijos universitetui mokslininkų rankų perėjo į dviejų didžiulių pramonės koncernų žinion.

Tai reiškia, kad žinovai skaičiuoja, jog gamybos sparta bus galima dešimteriopai pagreitinti.

Neseniai buvo manoma, kad JAV per metus gali pasigaminti ne daugiau 100-150 bombų, tačiau dabar skaičiuojama, kad atominių bombų į metus galima gaminti ir 1.000 su viršum.

Šiuo laiku JAV 30 fabrikų yra įjungti į atominių bombų gamybos procesą. Statybos programa, kuriai kongresas paskyrė 700 milijonų dolerių ir kuri jau prasidėjo, numato iki 1950 m. pastatyti dar 20 įmonių. Tie skaičiai dar neduoda tikslaus vis augančio atominės pramonės našumo vaizdo. „Atomic energy commission“ gamybos skyrus v-kas Robertas Becheris pareiškė, kad atskirų fabrikų gamyba padvigubėjo ir net patrigubėjo. Nesklaidūs ir pavojingi 1943 m. gamybos metodai per pirmąjį penkmetį iki 1948 m. pastoviai tobulėjo.

Tačiau tiek pat, kaip ir ofenzyvinis atominis apsiginklavimas, yra svarbus ir pasirošimas gintis nuo galimų atominių puolimų. Šiuo atžvilgiu sovietų padėtis yra geresnė, nes JAV pramonės koncentracija ir specializacija daro ją lengviau atominiams puolimams pažeidžiamą.

Dr. R. E. Lappas, amerikiečių mokslininkas, kuris jau seniai dirba atominės energijos srityje ir kaip tarėjas dalyvavo Bikinio bandymuose, neseniai paskelbė įdomią knygą, kurioje nupiešė JAV gynybos silpnas vietas. Dr. Lappas tarp kitko yra nuomonės, kad baimė, jog priešas galės slapstai į JAV išmugeliuoti (per diplomatinį paketą ar laivą) atominę bombą yra kiek perdėta. Laive sproguoti bomba ypatingos žalos nepadarys, nes JAV uostai turi tik 30-40 pėdų gilumo ir pavojingos radioaktyvios vandens dalelytės galės būti išsklaidytos tik viename miesto kvartale. Tačiau visai kitaip atrodo atominės bombos sproginimo pasekės ore.

Viena vienintelė iš lėktuvo numesta bomba tokiame mieste kaip New Yorkas galėtų užmušti 200.000 žmonių. Todėl dangoraižių miestai yra jau praėties dalykas.

Dr. Lappas siūlo energingai praversti Amerikos miestų išskirtiną programą, kas įmanoma padaryti 20 metų laikotarpyje. Jis reikalauja tuč tuojau (kaip bėdos priemone) pastatyti 10.000 cementinių slėptuvių.

Tačiau slėptuvių iki šiol dar niekas nestatė. Amerikos miestai dar neturi nė Gaijero skaitiklių radio aktyvumui nustatyti. Taip pat netobula yra ir Amerikos aliarmo sistema. Tai įrodė prieš porą savaičių padaryti bandymai. Nepaisant 11.000 savanorių stebėtojų ir nežinomo skaičiaus radaro stočių, į krašto gilumą nepastebė-

Urano medžioklės Tibete

Kumbume Punčeno-Lama rugpiūčio pirmosiomis dienomis buvo paskelbtas 9 milijonų šiaur. vakarų provincijos tikinčiųjų „Rimpočė“ (brangiųjų mokytoju). Kumbumas yra į vakarus nuo Siningo, Činkajaus provincijos sostinės.

Činkajaus anksčiau buvo mahometonų vado Mapupango, komunistam paskelbusio „šventąjį karą“ dominija. Komunistams užėmus Siningą, Mapupangas pasitraukė į Mekką.

Britų Azijos specialistai Pančeno-Lamos suėmimą laiko komunistų logišku manevru, siekiant Tibetą įjungti į Kremlius įtakos sferą.

Komunistus, neseniai užėmusius vofromo kasyklas Sinkiango šlaureje, dabar vilioja pietvakarių Tibetas, kuriame, be urano rūdos, yra didelis cino ir švino išteklių.

ti įsiveržė visa eilė „priešo lėktuvų“. Be to ir Amerikos gydytojai, kurie šių metų vasarą buvo susirinkę į atominės medicinos kongresą, dar nesurado tikrai veiksmingų atominių bombų sukeltų vidaus ir išorės sužeidimų gydymo metodų.

Kaip jau paskutiniame atominės energijos komisijos pranešime duota suprasti, dabar daugiau dėmesio bus skiriama defenzyviniam atominiams apsiginklavimui.

Nes nūdienėje studijoje tas pranašumas, kurį amerikiečiai turi savo bombų, kokybės ir kiekybės dėka, išsilygina jų didesnių pažeidžiamumu. 10 primityvių sovietų bombų gali padaryti JAV tiek pat žalos, kiek 40—50 amerikiečių bombų Rusijoje.

Į Pabaltijį grąžinami reparationai vokiečiai

AP agentūra pranešė, kad neseniai iš rytinės Vokietijos zonos buvo išgabenta į Latviją 3.221 asmuo. Jie visi buvę pabaltiečiai vokiečiai.

Iš Berlyno paskutiniu metu buvę deportuoti 20 pabaltiečių šeimų, iš kurių transportui važiuojant tepavyko pabėgti 1 estui ir 1 latviui. Paskutinėmis savaitėmis ir toliau siunčiami didesni pabaltiečių transportai iš sovietinės zonos rytų linkui. Speciali pereinamoji stovykla esanti įrengta Brandenburge. Pagal Berlyno rusų komendantų įsakymą, visi lietuviai, latviai ir estai turėję geruoju prisistatyti atitinkamoms įstaigoms deportavimui. Paš tuos, kurie šio įsakymo nevykdė, prisistatė rusų zonos vokiečių policija, lydima civiliai apsirūgusių rusų. Policija mandagiai paragino pabaltiečius susiruoti ir išvykti. Kai kuriuose butuose, kurių gyventojai nebuve linke šį įsakymą išpildyti, policija pasikusi 1—2 dienas. (pl)

* Vokietijos pabėgėlių reikalų ministeris Dr. Lukaschekas pareiškė, kad šiuo metu vakarinės zonos gyvena apie 1 milijonas pabėgėlių iš sovietų zonos.

Daug kalbų dėl kalbos

INDIJA NUSISTATĖ VALSTYBINĖ KALBĄ

Tris dienas indų tautos atstovai, kurie turi apibrėžti naujosios Indijos konstitucijos rėmus, New Delhyje sprendė sunkiausią laisvosios Indijos klausimą, be abejojant, turėsiantį daug reikšmės ir visi tautinei šios valstybės struktūrai: kuri iš krašte naudojamų 14 kalbų turės būti valstybine.

Problema nepaprastai komplikuoja, nes Gandi ir Nehruso kraštas dominuojančios kalbos neturi. Apie 40% gyventojų kalba hindi kalba; kitą 14% susikalba marathi, guljarathi, kašmiri ir kitais „dialektais“. Trečdalis gyventojų težino vien telugu, tamili tagali ir tt. Likusieji 13% kalba sanskrito ir kitų kalbų likučiais.

Pačioje šio „Babelio bokšto“ viršūnėje dar yra anglų — inteligentijos, prekybos ir valdininkų kalba. Tačiau nuo lordo Macaulay dienų jau niekas nebekelia klausimo, ar anglų kalba galinti virsti krašto valstybine kalba.

Pats Gandi norėjo įvesti hindustani — tarpinę kalbą tarp hindi ir urdu. Tačiau, kai Pakistanas urdu pripažino oficialia savo krašto kalba, šis planas atkrito. Nieko nuostabaus, kad debatų dienomis, kada Indijos vyriausybė pasiūlė vietoj anglų oficialia pripažinti hindi kalbą, steigiamoji susirinkimo salė New Delhyje buvo perpildyta iki paskutinių vietos. Kad neišgąsdintų ne hindi kalba kalbančios

gyventojų daugumos, buvo pasiūlyta šį projektą įgyvendinti tik per 15 metų. Be to, numatyta vietos reikalams pusiau oficialiomis pripažinti ir 13 kitų svarbesnių krašto kalbų. (Iš viso Indijoje priskaitoma, kaip jau minėta, 14 svarbesnių kalbų ir 48 savarankiški dialektai.) Vyriausybės planą gynė pats premjeras Nehrus, panaudodamas visą savo iškalbingumą prieš tuos, kurie pritarė senojo sanskrito grąžinimui.

Nors ir labai gambiai Nehrus argumentavo hindi kalbos įvedimo reikala, tačiau didelė 36 steigiamoji susirinkimo narių dalis nenorėjo su juo sutikti. Daugelis jų kalbėjo angliškai ir pasiūlė per 300 „angliškiosios tendencijos“ projektų. Ypač aktyvus buvo pietinių krašto dalių atstovai. Jie buvę stovė, kad Indijoje galį išigaleti hindi kalba kalbantieji siaurinių dalių gyventojai, todėl diskusijų metu nestigo sakinių apie „hindi imperializmą“. Madraso atstovas savo karštoje kalboje nurodinėjo, kad jis jau dvejus metus gyvenęs New Delhyje, ir iš jo esą tiesiog tyčiojamas, nes jis kalbą hindi kalba, ir dėl šios kalbos nė kartą nebuves niekur kvieštas.

Daug buvo ginčytasi ir dėl rašmenų. Vieni siūlė hindi kalbai vietoj tradicinio devanagari įvesti lotyniškąjį alfabetą, kiti gi — palikti net skaitmenų senąją rašybą. Vyriausybės kalbėtojas nurodinėjo, kad, paliekant senąją rašybą, susidarytų nepaprastų sunkumų tarptautinėje prekyboje. „Tradicijų šalininkus“ jis šiek tiek paveikė tik tuo argumentu, kad ir Vakarų ženkliai iš tikrųjų esą indiškos kilmės.

Debatai dėl valstybinės kalbos vienu metu pasiekė tokį kritišką tašką, kad pietų atstovai net pagrąsino iš viso pasitraukti iš steigiamosios susirinkimo. Pagaliau, tik po trijų dienų buvo pasiektas kompromisas: ateinančiais 15 metų bus naudojama hindi su Vakaruose įprastais rašmenimis; tačiau numatyta be specialaus įstatymo naudoti ir devanagari ženklu. Be to, pietiečiams nuraminti, per tą patį laiką leidžiama šalia hindi naudoti ir anglų kalbą, jei, žinoma, susirinkęs seimas kitąip nenuspės. Ir šis kompromisas buvo priimtas, vienam atstovui nuo balsavimo susilaikius. Tačiau jis yra tikrai reikšmingas sprendimas Indijai ir jos ūkiniai atečiai. „Time“

Kaip jau įprasta

Budapesto liaudies teismo pirmininkas savo kabinetą papuošė Atilos skeletu. Tačiau veliau jis suabejojo relikvioms tikrumu. Reikalą iširti pavedė policijai. Policininkai po kelių dienų grąžino sutrupintus skeleto kaulus, tačiau su pastaba, kad jie tikrai esą Atilos. Į pirmo ninko klausimą, kaip jie tai sužinoję, policininkai išdidžiai atsakė: „Jis pats prisipažino!“

Paskutinės Petkovo laisvės valandos

Neseniai Vakarų spauda sulaukė slaptai iš Bulgarijos įdomų Michaelio Padevo knygos rankraštį. Toje knygoje autorius visu atvirumu pasmerkia komunistinį režimą Bulgarijoje. Ten pat pavaizduotas ir Bulgarijos opozicijos vado Nikolos Petkovo areštavimas parlamente.

Petkovas visai teisingai laikomas „didžiausiu visų laikų demokratu“. Savo pirmąją kalbą parlamente jis nukreipė tiesiog į komunistus atstovus, sakdamas: „Jūs valdote kraštą vien teroru, brutaliu gąsdinimu ir brovimis į kitių partijų reikalus.“ Komunistai atsakė aiškiai, bet nešvankiai: jie apkaltino jį samokslu ruošimu prieš vyriausybę ir jam priminė Michaeliovičius patirtą likimą Jugoslavijoje. Į tai atkirto Petkovas: „Kulkos aš nebijau.“

1947 m. birželio 5 d. popiet Petkovas, kaip paprastai, pasirodė parlamento rūmuose. Turėjo būti diskutuojama naujoji Bulgarijos konstitucija, o tai reikė karštą kovą opozicijai, iš kurios, deja, Petkovas buvo be laiko išjungtas. Vėliau buvo areštuoti ir kiti opozicijos atstovai, neskliriant nė geriausio Petkovo bičiulio bei šių eilučių autoriaus M. Padevo.

Pasiekęs parlamento rūmus, supratau, jog kažkam ruošiamasi. Visi pastatai buvo uniformuotųjų apsupti. Viduje viešpatavo įtempta atmosfera.

Mes susirinkome apie Nikolą Petkova, kuris, kaip ir mes visi, stovėjo prieš didelę mįslę. Suskambėjo skambutis. Buvo beveik trečia valanda. Susėdome savo vietoje.

Komunistinė dauguma salėje buvo susirinkusi beveik iki paskutinio žmogaus. Matyti, visi buvo paraginai laiku būti savo vietoje. Savo kėdėse sėdėjo ir visas kabinetas, išskyrus Georgijų Dimitrovą. Parlamento pirmininkas Vasylius Kolarovas pakilo ir pratarė:

Prieš pradėdamas svarstyti dienotvarkę, turiu padaryti svarbų pranešimą. Sloginanti tyła salėje.

Šiandien gavau iš Sofijos mano prokuratorių raštą, kuriuo mane prašo iš Jūsų išgauti leidimą atstovui Nikolai Petkovui areštuoti.

Visa komunistų dauguma pakilo iš vietų ir ėmė staigti.

— Bravo...! Sutinkam...! Jie jau iš anksto buvo painformuoti, ką turės daryti. Tai buvo gąsdinimo taktika, kuri mus visus akimirksnį paveikė. Sėdėjome susikrimptę ir susijaudinę.

Visų akys nukrypo į Petkovą. Jo veidas buvo pablyškęs. Jis atsisuko ir pastebėjo: — Taigi, to kaip tik ir buvo galima laukti. — Arčiau jo sėdėjusieji užuojautingai jam spaudė ranką.

Komunistų staigumui kiek priūtilus, par-

lamento pirmininkas paskelbė, kad šis reikalas tuojau pat turis būti išspręstas. Tuo tarpu posėdis 20 min. nutraukiamas, kad parlamento juridinis komitetas išaiškintų, kaip šiuo atveju pasiegti nepažeidus konstitucijos.

Petkovas pakilo. — Tai prieštarauja konstitucijai! — šaukė jis, tačiau jį užaukė komunistai klykdami: — Išmesti laukan! Išdavikas! Pakarti tokį!

Pertraukus metu susispietė būrin opozicijos atstovai, norėdami aptarti, kaip laikytis toliau. Nutarėme, kad penki ar šeši atstovai tuojau pat nuvyksime į Petkovo butą dalies tenai esančių mūsų bylų ir raštų sunaikinti. Kiti turėjome jam atgabenti vilnonius apatinius drabužius, apsiaustą, dantims šepetuką, muilą, porą antklodžių — įprastą kalinio aprangą, kuria jis taip dažnai turėjo naudotis fašistiniais laikais. Dar kiti turėjo painformuoti įtakingus bičiulius. Bet visos tos grupės tuojau pat grįžo, nes niekas nebeturėjo teisės išeiti iš patalpų. Saugojų kiekvienas duris, sargybiniai stovėjo net ties kiekvienu langu, visi telefonai buvo išjungti. Pasijutome visiškai atkirsti nuo likusio pasaulio.

Mums nebekilo nieko kito, kaip tik porą paskutinių valandėlių praleisti su Petkovu. Jis prasiarė keletą žodžių apie savo šeimoms reikalus ir paminėjo pavardes poros advokatų, kurie esą pasižadėję jį ginti. Netrukus betgi suskambėjo skambutis, ir mes grįžome į salę.

— Parlamento juridinis komitetas, — pareiškė Kolarovas, — rekomenduoja Ni-

LAIŠKAI IŠ AMERIKOS:

Slidžiais laiptais į „egzistencializmą“

Skautiškuoju keliu

Ak, bent jūs nebarkit Tikėkite, kad ligišoninis tylos (atseit, nerasyimo) samoklas ir mane patį smaigia. Naujos politinės emigracijos sąlygos, kiti žmonės iš viso-tamų virtinės, o laiko — iš tikro maža. Sios mano „išpažinties“ neįdėkite į Jūsų įprastines skilties „pesimisto“ pastraipą. Nei aš čia optimistas nei pesimistas, o gryno plauko realistas. DP žurnalistas, atsidūręs už stovyklos ribų, praranda ir tą palaimintų galimybių raštui minimumą, kuriuo naudojosi anais neseniai laikais — prieš pat iškurdinimą, Gailis su plunksna skirtis, bet tai diktuoja vyriausioji konkrečios kasdienybės jėga, ir tai, anot nelaisvės liaudies dainos — dia chleba, panoczku, dla chleba!

adruą prašokom. Atlantą praskridom, visai jo neišvydė. Siauress pasvaistė, lyg geras burtas, lydėjo toli į naktį. Su saule jau buvom Trumano žemėj. Keista, vai, keista naujausiais civilizacijos išradimais į nežinią neriančio pol. emigranto nuotaika. Lygiai prieš 5 metus, bet tarp sužeistų ir užmuštų, teko atsitraukti iš frontan įeinančio Vilniaus. Bet tąsyk Vakarai buvo invazijoje, tąsyk ... Ten, kur anglių kalnai steri, Upės solferijū srovena; Kalnuose nēr pievų, dirvų, — Maineriai tenais gyvena — — ši po ano pasaulinio karo tėvynės pargrįžusio dėdės — vienintelio seniau ir dabar giminės Amerikoje — daina įkyriai lindo iš sujauktų mišų spiečiaus. Iš lėktuvo išlipus, dar gerokai ilgai po kojomis supėsi nauja, politinį emigrantą priglaudžianti, žemė.

darbas rastas (o tuo metu laikraščiai rasė apie didėjantį nedarbą) ir dar — tik pagavokite — anot liaudies išminties, su kuo sutapsi, toks patš tapsi. Rodos, jau matau save žengiantį parko žolynų šienautų, čia vėl šunis bemaitynanti ir su jais valandikę menką bežaidžiantį (ne mano, bet jų malonumui), čia ir tt. ir tt. Sąlygos geros. Ir ryto dieną pas mano garantą J. V. Valicką Newarkė vėl susirinko būrys tremtinių važiuoti darbo ieškoti. Jie išvyko jau be manęs. Gana prisivažinėta! Vakare jie buvo rūsūs, ir man jų buvo gaila. Ką pranešė jie savo žmonom, kūdikiam, su kokia mintimi eis guiti nesavuos namuos ... Bet, deja, ir aš milijonieriaus tarnu teišbuvo (parengties būklėje) viso 3 dienas. Kai aš patyrė, kad turiu dukrytę, tai ir numojo ranka. Matykite, jėdu bevaikiai, ir bausis jiems vaiko kryptavimas, netgi iš tolo (tarnu namas gana atokiai nuo rūmų). Netgi baisi vaiko kaimynystė! Ne kiekvienas, vai, ne, gal suprasti, kas laimė ir džiaugsmas šeimoje vaikas. Mes, tremtiniai, kūdikius nešėme kaip kokią relikviją, kaip tėvų įduotą geram augantį palikimą, kaip pusiausvyrą. Nešėmės per karą, maro, bado siaubą ir dažnai jų nežinoma laime patys išlikome visada budrūs ir nepalūžę ryžė. Bet norint suprasti vaiką, reikia turėti bent krislį vaiko sielos sąvyje, o milijonai žmones neįjungia, tik skiria. Milijonų netekęs vėl kartu su būriu tremtinių, kaip koks robotas turistas, eja pro fabriky ir dirbtuvių samdymo biurus. Šiandien negalėčiau atsiminti, kur ir kiek išpildžiau vadinamųjų „aplikėsen“ Popieris kantrus. Nesijokite, bet aš jau buvau šiems darbams dirbti kandidatas (tiksliau sakant — pasiūla): kūdikiams žuelpikų, įvairių puodų (su naktiniais imtinai), popieriaus dirbinių, naujų nuo versniukų kojų numaustymo, Tide (nesumaišyti D. Britanijos savaitraščio „Time and Tide“, šiuo atveju — skalbimo mišteliai), liuzių ir krosnį šaudymo ir tt. ir tt. Gal to visko ir nerašyčiau, nes kam pagaliau galvoj, kaip X ar Y kuriasi už Atlanto, bet kad tai, deja, ne vieno mano, o „daugelio DP alpus slūgimas slidžiais laiptais į „egzistencializmą“. Kai aš, gavęs pasiskolinti pinigų, pro Pensylvanijos kalnus, pro Clevelandą, pro Čicagą, traukiau ir dabartinio „stovyklavimo“ vietą (beveik 2 tūkstančiai mylių autobusų, nes perpus pinigų kaip traukiniumi) pakeliui sutikau DP vyktančiųjų ir ten, iš kur aš vykstu, irgi darbo ieškoti. DP vilnija, kaip ežeras rudenį,

vėjams užėjus. Iš to, žinia, negalima daryti išvadą, kad Amerikoje nėra darbo. Bedarbių skaičius nei kiek nepasako, kad darbu trūktų. Yra jų, ir daug, bet atitink valandą. Be to, darbą gavęs, turi kur nors gyventi. Pastogės problema tolygiai, kaip ir darbo, sunki, mat, Amerikoje žmonės įpratę gyventi nuosavuos namukuos, į kuriuos ir už pinigą gana sunku patekti. Blogiausia, kad namuos tarp kambarių nėra durų ir, jei išleidai gyventoją į butą, tai lyg ir į šeimą. Yra ir kitų sumetimų, kurie apskunkina galimybę prisiglausti. Tačiau DP — vargo aukdėtinis nežūva. Kaip toje paratėje, jei ne pro langą, tai pro aukštini — vistiek į egzistenciją įsigaua, o laikas visus rūpesčius, kaip saulė debesis, prasklaido. Šiaipgi Amerikoje gyvenk kaip norimas; nei čia tave kas persekios, nei trukdys, anot Bevinio — gali rakti duryse, eidamas guiti, nebeužsukti. Omahoje (Nebraskos valstybė — gana nuobodūs uolotų kalniukėčių ir kukurūzų laukų peizažas; tiesa, dar garsus čia indėnų kovos kelias, kuriuo prieš amžius aidėjo kovos sūkių ir liejosi kratajas, o dabar tarp visų spalvų ir rasų žmonių kartas nuo karto pravažiuoja ir senųjų kovotojų civilizuoti palikuonys, mat, Omahos apylinkėse yra indėnų rezervatas) lietuvių tremtinių jau susirinko per 100 ir didesnioji dalis, garantijose neturėję sios „paskyrimo“ stoties, surado ją pagal uoselį ir „egzistencializmo“ skoni, ir nesigaili atvykę

„Sventaragio“ Stovykla „Švyturio“ tuntas Watenstedte (prie Braunschweigo) nepaisant dėl intensyvos emigracijos pasunkėjusių darbo sąlygų, suorganizavo stovyklą ir nuo š. m. rugpjūčio 5 d. iki rugpjūčio 17 d. stovyklavo labai gražioje Harzo kalnų vietoje netoli Gemkentalio. Iš viso stovyklavo 35 skautai-ės. Stovyklavimo programoje buvo: kelionės į kalnus, Robinzono gyvenimas, skautiškos skiltių varžybos, miško žaidimai, skiltių diena, ruošimasis aukšt. pat. laipsniam ir kt. Per paskutines dvi naktis 6 skautai ir 3 skautės davė skautų-vyčių ir vyresniųjų skautiųjų žodį. Bestovyklaujant sutarėta ir su vokiečių skautais, kurių net iš trijų vietovių lankė šią stovyklą, gėrėjosi jos įrengimu ir susitvarkymu. Du kartus vokiečių skautai dalyvavo lauzuose, aktyviai prisidėdami prie lauzų programos. Prisiminti Lietuvos sostinė Vilniui, stovyklai buvo suteiktas „Sventaragio“ vardas. Stovyklavę šitame svetimų kalnų slėnyje pasiryžo, atėjusios laikui, susirinkti į dar gražesnę, gausingesnę stovyklą tikrame Sventaragio slėnyje.

Negalima butų teigti, kad, prasidėjus DP „invazijai“ į JAV, vietos lietuvių redakcijų etatai nepadidėjo. Padidėjo jie, bet anuos užmė partijoms nusipelnę asmens nei Res. publikos nei DP dienomis nebuvo LZS nariai. Sakytumei, kieno avys, to ir vilnos, jei ne vienas mažėtytis „bet“. Pz., kol B. Raila nuo Atlanto vandenyno pakrančių pasuko Ramiojo linkui (dla chleba, panoczku) ir laisvę pažastam pasisakė, kad, girdi, kol šiaip-taip neapsidrausiąs egzistencijos, parkeris lieka be darbo. Laisko ištrauka atsidūrė Kanados „Nepriklausomojo Lietuvoj“. Ir užvirė audra stiklo vandens. J. Gliudys „Drauge“ kol B. Railą ir apskritai pritilusius žurnalistus iš aukšto laisvų pamokslininkų sosto emė mokytį elementariųjų pareigų („ant tėvynės meilės pagrindo“, kaippjis). Imkim reikalą kasdieniška matematika: į JAV jau suvažiuo mažiausia 100 profesijų tautiečių ir į visus kitus žūrima be jokiu reikalavimų. Sakysime, iš kunigų čia pat nereikalaujama šventaisiais tapti, iš medikų-nešaukama surasti vaistus vėžiui gydyti, pagaliau iš pienininkų, dar karvių neturinčių, nesigobšima pieno, ak, ir iš mokytojų nereikalaujama, prisipyrus, pamokytį bent sekmdieniais tremtinukus gimtosios kalbos (parapijinėse jų programom neįtraukta). Bet gi iš žurnalistu, kaip visais laikais, gėidaujama virsnormių, čia niekas ir jokių pateisinamųjų aplinkybių neima į dėmesį. Sakoma, spauda esąs deivintasis pasaulio stebuklas, tačiau žurnalistas, kaip ir kiekvienas (nestebuklingas) žmogus, juk turi ir ką nors valgyti, ir kur nors miegoti, atseit, fiziškai egzistuoti. Pats primityvusis „egzistencializmas“ kol B. Dundulį verčia lankyti universitetą (grindų šluoti ir valyti), tas pats „egzistencializmas“ kol H. Blažą, kol jis susirado vietą fabrike, vertė pas pasiturinčius tautiečius dažyti sienas ir tverti tvoras ir tt. ir tt.

Pirmoji knyga, kurios godžiai stvėriasi Amerikoje, buvo V. K. Račkausko „Amerika arba rinkinys įvairių faktų, žinotinų čion atkeliaujantiems lietuviams“. Kad tai seniai rašyta knyga, jau galima matyti ir iš čia pacituosimų sakinių: „Neįleidžiama į Šv. Valstijas tokių žmonių, kurie pirm atkeliausiant čion jau padarė sutartį su didžiu darbu čionai, ar kuriems jau pažadėta ar pasiūlyta darbas Šv. Valstijose.“ „Neįleidžiama taipgi žmonių, kurių kelionės lėšas apmokėjo kitų šalių kompanijos ar valdžios.“ Siek tiek stabterčiau ties sakiniu: „ateiviai, neišbuve Šv. Valstijose 3 metų ir apsirgę (džiova, trachoma, proto ar venerinėmis ligomis) gali būti gražinami ten, iš kur atkeliauo.“

Ir ryto dieną pas mano garantą J. V. Valicką Newarkė vėl susirinko būrys tremtinių važiuoti darbo ieškoti. Jie išvyko jau be manęs. Gana prisivažinėta! Vakare jie buvo rūsūs, ir man jų buvo gaila. Ką pranešė jie savo žmonom, kūdikiam, su kokia mintimi eis guiti nesavuos namuos ... Bet, deja, ir aš milijonieriaus tarnu teišbuvo (parengties būklėje) viso 3 dienas. Kai aš patyrė, kad turiu dukrytę, tai ir numojo ranka. Matykite, jėdu bevaikiai, ir bausis jiems vaiko kryptavimas, netgi iš tolo (tarnu namas gana atokiai nuo rūmų). Netgi baisi vaiko kaimynystė! Ne kiekvienas, vai, ne, gal suprasti, kas laimė ir džiaugsmas šeimoje vaikas. Mes, tremtiniai, kūdikius nešėme kaip kokią relikviją, kaip tėvų įduotą geram augantį palikimą, kaip pusiausvyrą. Nešėmės per karą, maro, bado siaubą ir dažnai jų nežinoma laime patys išlikome visada budrūs ir nepalūžę ryžė. Bet norint suprasti vaiką, reikia turėti bent krislį vaiko sielos sąvyje, o milijonai žmones neįjungia, tik skiria. Milijonų netekęs vėl kartu su būriu tremtinių, kaip koks robotas turistas, eja pro fabriky ir dirbtuvių samdymo biurus. Šiandien negalėčiau atsiminti, kur ir kiek išpildžiau vadinamųjų „aplikėsen“ Popieris kantrus. Nesijokite, bet aš jau buvau šiems darbams dirbti kandidatas (tiksliau sakant — pasiūla): kūdikiams žuelpikų, įvairių puodų (su naktiniais imtinai), popieriaus dirbinių, naujų nuo versniukų kojų numaustymo, Tide (nesumaišyti D. Britanijos savaitraščio „Time and Tide“, šiuo atveju — skalbimo mišteliai), liuzių ir krosnį šaudymo ir tt. ir tt. Gal to visko ir nerašyčiau, nes kam pagaliau galvoj, kaip X ar Y kuriasi už Atlanto, bet kad tai, deja, ne vieno mano, o „daugelio DP alpus slūgimas slidžiais laiptais į „egzistencializmą“. Kai aš, gavęs pasiskolinti pinigų, pro Pensylvanijos kalnus, pro Clevelandą, pro Čicagą, traukiau ir dabartinio „stovyklavimo“ vietą (beveik 2 tūkstančiai mylių autobusų, nes perpus pinigų kaip traukiniumi) pakeliui sutikau DP vyktančiųjų ir ten, iš kur aš vykstu, irgi darbo ieškoti. DP vilnija, kaip ežeras rudenį,

Siek — tiek pasidairius aplinkui Nusikalsčiau geram tonui, jei, kaip ir visi, kurie rašo į Europą nepridurčiau keleto „gražaus elgimosi“ taisyklių. Taigi trumpai ir iš eilės: 1. Besimeldžiantieji tesusikaupta anapus Atlanto. Amerikoje ir bažnyčiose skubama. Laikas tepamirštama salūnuose. 1948 metais Amerikoje pragrta už 9 milijardus dolerių. Bet apie salūnus, kaip mūsų visų laikų emigracijos prakeikimą, teks parašyti kitąsyk, specialiai. Dabar grįžkime į bažnyčią. Viskas trūko — lūzo. Per pakylėjimą nei iš šio nei iš to atsiliepia automatiskas skambašas čia vėl kitas koks neįprastas garsas. Laikas — pinigai ... Ak, meno, kaip Vilniaus, Pažaislio ir kt. mūsų tėvynės bažnyčiose, čia su žiburiu nerasi, o kaip viena sentėkė su ašarom akyse pasakoj, kad jau 40 metų čia gyvenanti ir visada jai tebeilgū gimtinės kapinių koplyčios rimitės, kai už langų teošia medžiai ir toli toli po debesis nardo veverėšės. Čia iš naktso išpėjama: — į bažnyčią įėjimas, pasitinkink kšienę! Jau „Lietuviai Amerikoje“ (Plymouth, 1899 m.) rašo: „Kiekvienas parapijos sąnarys samdo dėl savęs bažnyčioje suolą. Dideliuose miestuose turtingieji kartais už „sėdynes“ užmoka po kelis šimtus dolerių ant metų. Mūsų žmonės iš nelygaus mokesties sėdynių piktinasi ir veiki visi visur moka už suolus vienai — po Dol. 9 ant metų. Kurie neužsimoka iš viršaus, turi sėsdami užsimokėti po 10 centų.“

Grizė iš stovyklos, švyturiečiai rankų nenuleido. Artinosi Rugsėjo 8-toji. Ir čia tuntas padėjo apylinkės komitetui suruošti Tautos šventės minėjimą ir minėjimo murei dalyj pasirodė su savo pačiu sukurtu, surežisuotu ir suvaidintu montažu „Rugia-piūtė“.

Man dedas, žurnalistas, ypač pol. emirantas, tebus galima teisti iš laiko perspektyvos ir iš tesėjimo Lietuvių Chartai. Tuo tarpu Amerikoje atsidūrė, žurnalistai, kaip ir kiekvienas politinis emigrantas, ieško žemės po kojom ...

Ar gali būti? * Viena Bremeno tekstilės krautuvė paskelbė piguji išpardavimą, į vitriną įdėdama milžinišką plakata: „O dabar prekes lauk!“ Kita rytą vitrina rasta išmūsta, o prekės — išvogtos. Plakate buvo prierasas: „Išpildyta!“ * Amerikiečių firma Sears & Roebock rinkon paleido moteriškas keičaines, kuriose pastebimi įrašai: „Suskaičiuok iki dešimt ir plėsk sarg!“ Mat, šios keičaitės yra pagamintos iš parasiūtų šilko. * K. Trakiskis, „buv. VLIKO narys“, Vieniųbeje rašo: „Jei kiekvienas VLIKO narys būtų išmokęs gerai ne tik žodžiu, bet ir raštu po vieną, vis kitą, kalbą, tai šiandien VLIKas ne tik į anglų ir prancūzų, bet ir į turkų kalbą galėtų savo propagandą išsiversti.“ * Viename Bavarijos miestely, prie pirties durų, kabo tokia iškaba: „Vyrams įeiti į moterų maudyklę griežtai draudžiama. Pirtininkas pagal pirties taisyklių 3 § la-

komas moterimi.“ * JAV žemės ūkio ministerija gavo vieno fermerio laišką, kuriame rašoma: „Aš ūkinuose laikraščiuose skaičiau, kad Hirošimos ir Nagasakio ūkininkai pastebėjo jog po atominės bombos sprogiūmo žemė pasidariusi derlingesnė. Mano ūkyje žemė yra visiškai nusūšėjusi, todėl prašau ir į mano ūkį numesti atominę bombą ... Apie bombos numetimo datą prašau mane paimformuoti viena diena anksčiau.“ * „Vienybė“ rašo: „Vokietijoje gyvenantiems Dr. P. Karveliui ir Dr. D. Jasaičiui IRO nutraukė ligi šiol teiktą maistą. Šis sprendimas padarytas todėl, kad, IRO žinomis, jie yra pakankamai pasiturį ir galį patys išsilikyti.“ * Dedešdė (JAV) mieste einančio laikraščio redaktorius, praėjęs savaitę po vedybų, paskelbė tokį skelbimą: „Parduodu 45 pypkes, 15 bonkų degtinės, tris medžioklinius šautuvus, biljardo stalą ir šum.“

Ir, temstant, padėjęs įrankius, atsidėda išrukyti pypkę, o po to, pasakęs labanakt kaimynams, eina guiti. Tur būt, taip eina guiti ir angeliukas ant minkšto debesėlio, visą dieną giedojęs ateliujas palaimintose dangaus lankose. Politiniam pagėgėlių donkichotizmo karščiui vėstant, bergėdžiai metams slenkant, įsipykstant vokiečiams ir siautėjant IRO biurokratams (vokiškasis Sankt Biurokratius yra tikras Kalėdų senelis!), pamazėle vėrėsi emigracinės darys į Angliją, Kanadą, Venecuėlą ir pagaliau šaunijame Tuttlingeno mieste įsikūrė Australijos konsulas ir išskėtęs glėbį kvietė jį aplankyti. Prieš dešimt metų pertraukta kelionė vyksta toliau, dabar jau ir žmonai nesipriešinant, o Staliniui su ranka nepasiekiant. Ir kaip gi po viso to tikėti planavimu mitu?

„Sventaragio“ Stovykla „Švyturio“ tuntas Watenstedte (prie Braunschweigo) nepaisant dėl intensyvos emigracijos pasunkėjusių darbo sąlygų, suorganizavo stovyklą ir nuo š. m. rugpjūčio 5 d. iki rugpjūčio 17 d. stovyklavo labai gražioje Harzo kalnų vietoje netoli Gemkentalio. Iš viso stovyklavo 35 skautai-ės. Stovyklavimo programoje buvo: kelionės į kalnus, Robinzono gyvenimas, skautiškos skiltių varžybos, miško žaidimai, skiltių diena, ruošimasis aukšt. pat. laipsniam ir kt. Per paskutines dvi naktis 6 skautai ir 3 skautės davė skautų-vyčių ir vyresniųjų skautiųjų žodį. Bestovyklaujant sutarėta ir su vokiečių skautais, kurių net iš trijų vietovių lankė šią stovyklą, gėrėjosi jos įrengimu ir susitvarkymu. Du kartus vokiečių skautai dalyvavo lauzuose, aktyviai prisidėdami prie lauzų programos. Prisiminti Lietuvos sostinė Vilniui, stovyklai buvo suteiktas „Sventaragio“ vardas. Stovyklavę šitame svetimų kalnų slėnyje pasiryžo, atėjusios laikui, susirinkti į dar gražesnę, gausingesnę stovyklą tikrame Sventaragio slėnyje.

Man dedas, žurnalistas, ypač pol. emirantas, tebus galima teisti iš laiko perspektyvos ir iš tesėjimo Lietuvių Chartai. Tuo tarpu Amerikoje atsidūrė, žurnalistai, kaip ir kiekvienas politinis emigrantas, ieško žemės po kojom ...

Ar gali būti? * Viena Bremeno tekstilės krautuvė paskelbė piguji išpardavimą, į vitriną įdėdama milžinišką plakata: „O dabar prekes lauk!“ Kita rytą vitrina rasta išmūsta, o prekės — išvogtos. Plakate buvo prierasas: „Išpildyta!“ * Amerikiečių firma Sears & Roebock rinkon paleido moteriškas keičaines, kuriose pastebimi įrašai: „Suskaičiuok iki dešimt ir plėsk sarg!“ Mat, šios keičaitės yra pagamintos iš parasiūtų šilko. * K. Trakiskis, „buv. VLIKO narys“, Vieniųbeje rašo: „Jei kiekvienas VLIKO narys būtų išmokęs gerai ne tik žodžiu, bet ir raštu po vieną, vis kitą, kalbą, tai šiandien VLIKas ne tik į anglų ir prancūzų, bet ir į turkų kalbą galėtų savo propagandą išsiversti.“ * Viename Bavarijos miestely, prie pirties durų, kabo tokia iškaba: „Vyrams įeiti į moterų maudyklę griežtai draudžiama. Pirtininkas pagal pirties taisyklių 3 § lai-

komas moterimi.“ * JAV žemės ūkio ministerija gavo vieno fermerio laišką, kuriame rašoma: „Aš ūkinuose laikraščiuose skaičiau, kad Hirošimos ir Nagasakio ūkininkai pastebėjo jog po atominės bombos sprogiūmo žemė pasidariusi derlingesnė. Mano ūkyje žemė yra visiškai nusūšėjusi, todėl prašau ir į mano ūkį numesti atominę bombą ... Apie bombos numetimo datą prašau mane paimformuoti viena diena anksčiau.“ * „Vienybė“ rašo: „Vokietijoje gyvenantiems Dr. P. Karveliui ir Dr. D. Jasaičiui IRO nutraukė ligi šiol teiktą maistą. Šis sprendimas padarytas todėl, kad, IRO žinomis, jie yra pakankamai pasiturį ir galį patys išsilikyti.“ * Dedešdė (JAV) mieste einančio laikraščio redaktorius, praėjęs savaitę po vedybų, paskelbė tokį skelbimą: „Parduodu 45 pypkes, 15 bonkų degtinės, tris medžioklinius šautuvus, biljardo stalą ir šum.“

Ir, temstant, padėjęs įrankius, atsidėda išrukyti pypkę, o po to, pasakęs labanakt kaimynams, eina guiti. Tur būt, taip eina guiti ir angeliukas ant minkšto debesėlio, visą dieną giedojęs ateliujas palaimintose dangaus lankose. Politiniam pagėgėlių donkichotizmo karščiui vėstant, bergėdžiai metams slenkant, įsipykstant vokiečiams ir siautėjant IRO biurokratams (vokiškasis Sankt Biurokratius yra tikras Kalėdų senelis!), pamazėle vėrėsi emigracinės darys į Angliją, Kanadą, Venecuėlą ir pagaliau šaunijame Tuttlingeno mieste įsikūrė Australijos konsulas ir išskėtęs glėbį kvietė jį aplankyti. Prieš dešimt metų pertraukta kelionė vyksta toliau, dabar jau ir žmonai nesipriešinant, o Staliniui su ranka nepasiekiant. Ir kaip gi po viso to tikėti planavimu mitu?

„Sventaragio“ Stovykla „Švyturio“ tuntas Watenstedte (prie Braunschweigo) nepaisant dėl intensyvos emigracijos pasunkėjusių darbo sąlygų, suorganizavo stovyklą ir nuo š. m. rugpjūčio 5 d. iki rugpjūčio 17 d. stovyklavo labai gražioje Harzo kalnų vietoje netoli Gemkentalio. Iš viso stovyklavo 35 skautai-ės. Stovyklavimo programoje buvo: kelionės į kalnus, Robinzono gyvenimas, skautiškos skiltių varžybos, miško žaidimai, skiltių diena, ruošimasis aukšt. pat. laipsniam ir kt. Per paskutines dvi naktis 6 skautai ir 3 skautės davė skautų-vyčių ir vyresniųjų skautiųjų žodį. Bestovyklaujant sutarėta ir su vokiečių skautais, kurių net iš trijų vietovių lankė šią stovyklą, gėrėjosi jos įrengimu ir susitvarkymu. Du kartus vokiečių skautai dalyvavo lauzuose, aktyviai prisidėdami prie lauzų programos. Prisiminti Lietuvos sostinė Vilniui, stovyklai buvo suteiktas „Sventaragio“ vardas. Stovyklavę šitame svetimų kalnų slėnyje pasiryžo, atėjusios laikui, susirinkti į dar gražesnę, gausingesnę stovyklą tikrame Sventaragio slėnyje.

Man dedas, žurnalistas, ypač pol. emirantas, tebus galima teisti iš laiko perspektyvos ir iš tesėjimo Lietuvių Chartai. Tuo tarpu Amerikoje atsidūrė, žurnalistai, kaip ir kiekvienas politinis emigrantas, ieško žemės po kojom ...

Ar gali būti? * Viena Bremeno tekstilės krautuvė paskelbė piguji išpardavimą, į vitriną įdėdama milžinišką plakata: „O dabar prekes lauk!“ Kita rytą vitrina rasta išmūsta, o prekės — išvogtos. Plakate buvo prierasas: „Išpildyta!“ * Amerikiečių firma Sears & Roebock rinkon paleido moteriškas keičaines, kuriose pastebimi įrašai: „Suskaičiuok iki dešimt ir plėsk sarg!“ Mat, šios keičaitės yra pagamintos iš parasiūtų šilko. * K. Trakiskis, „buv. VLIKO narys“, Vieniųbeje rašo: „Jei kiekvienas VLIKO narys būtų išmokęs gerai ne tik žodžiu, bet ir raštu po vieną, vis kitą, kalbą, tai šiandien VLIKas ne tik į anglų ir prancūzų, bet ir į turkų kalbą galėtų savo propagandą išsiversti.“ * Viename Bavarijos miestely, prie pirties durų, kabo tokia iškaba: „Vyrams įeiti į moterų maudyklę griežtai draudžiama. Pirtininkas pagal pirties taisyklių 3 § lai-

komas moterimi.“ * JAV žemės ūkio ministerija gavo vieno fermerio laišką, kuriame rašoma: „Aš ūkinuose laikraščiuose skaičiau, kad Hirošimos ir Nagasakio ūkininkai pastebėjo jog po atominės bombos sprogiūmo žemė pasidariusi derlingesnė. Mano ūkyje žemė yra visiškai nusūšėjusi, todėl prašau ir į mano ūkį numesti atominę bombą ... Apie bombos numetimo datą prašau mane paimformuoti viena diena anksčiau.“ * „Vienybė“ rašo: „Vokietijoje gyvenantiems Dr. P. Karveliui ir Dr. D. Jasaičiui IRO nutraukė ligi šiol teiktą maistą. Šis sprendimas padarytas todėl, kad, IRO žinomis, jie yra pakankamai pasiturį ir galį patys išsilikyti.“ * Dedešdė (JAV) mieste einančio laikraščio redaktorius, praėjęs savaitę po vedybų, paskelbė tokį skelbimą: „Parduodu 45 pypkes, 15 bonkų degtinės, tris medžioklinius šautuvus, biljardo stalą ir šum.“

Ir, temstant, padėjęs įrankius, atsidėda išrukyti pypkę, o po to, pasakęs labanakt kaimynams, eina guiti. Tur būt, taip eina guiti ir angeliukas ant minkšto debesėlio, visą dieną giedojęs ateliujas palaimintose dangaus lankose. Politiniam pagėgėlių donkichotizmo karščiui vėstant, bergėdžiai metams slenkant, įsipykstant vokiečiams ir siautėjant IRO biurokratams (vokiškasis Sankt Biurokratius yra tikras Kalėdų senelis!), pamazėle vėrėsi emigracinės darys į Angliją, Kanadą, Venecuėlą ir pagaliau šaunijame Tuttlingeno mieste įsikūrė Australijos konsulas ir išskėtęs glėbį kvietė jį aplankyti. Prieš dešimt metų pertraukta kelionė vyksta toliau, dabar jau ir žmonai nesipriešinant, o Staliniui su ranka nepasiekiant. Ir kaip gi po viso to tikėti planavimu mitu?

„Sventaragio“ Stovykla „Švyturio“ tuntas Watenstedte (prie Braunschweigo) nepaisant dėl intensyvos emigracijos pasunkėjusių darbo sąlygų, suorganizavo stovyklą ir nuo š. m. rugpjūčio 5 d. iki rugpjūčio 17 d. stovyklavo labai gražioje Harzo kalnų vietoje netoli Gemkentalio. Iš viso stovyklavo 35 skautai-ės. Stovyklavimo programoje buvo: kelionės į kalnus, Robinzono gyvenimas, skautiškos skiltių varžybos, miško žaidimai, skiltių diena, ruošimasis aukšt. pat. laipsniam ir kt. Per paskutines dvi naktis 6 skautai ir 3 skautės davė skautų-vyčių ir vyresniųjų skautiųjų žodį. Bestovyklaujant sutarėta ir su vokiečių skautais, kurių net iš trijų vietovių lankė šią stovyklą, gėrėjosi jos įrengimu ir susitvarkymu. Du kartus vokiečių skautai dalyvavo lauzuose, aktyviai prisidėdami prie lauzų programos. Prisiminti Lietuvos sostinė Vilniui, stovyklai buvo suteiktas „Sventaragio“ vardas. Stovyklavę šitame svetimų kalnų slėnyje pasiryžo, atėjusios laikui, susirinkti į dar gražesnę, gausingesnę stovyklą tikrame Sventaragio slėnyje.

Puigis Andriusis

Copyright 1949 by Herbert Eisentraut, Tübingen

Pertraukta kelionė

Swabijoje mus visą laiką jaudino legendarinis švabų darbštumas. Priešais mus, darbininkų kolonijoje gyvena kaimynas mažame namelyje, prie kurio buvo darželio tiek, kad nebeužteko vietos vaismedžiams ir todėl kriaušė buvo vienioms prikryžiota prie sienos. Jis gyvena su žmona, be vaikių ir iki penktos valandos dirbo fabrike vaikų žaislus (koks gyvenimas nelogiškas!). Grizęs iš darbo vietos, nespėjęs paplėsti, jau po keliolikos minučių išeidavo su žiurstu į darželį. Toje mikroskopinėje erdvėje jis trepinėdavo iki dešimties — dešimtos vakaro ir tik temstant atsėsdavo ant suoliuko išrukyti pypkę dvokiančios manų darbo tabokos, pasišnekėti pro tvorą su kaimynais. Kadangi jo darželyje tėra kelios lysvės salotų, kurios nepareikalauja didesnio darbo valandų skaičiaus, tai mūsų kaimynas kiaurus metus kajoja maikas. Gavęs ir sušaldęs normines maikas, jis karts nuo karto atsiveža iš savo fabriko lentgalių, o juos baigęs doroti, su vežimėliu keliauja į mišką pasirinkti nenormuotų šnkų. Bet visa ta per savaitę — kitą dingsta rūsyje ir jau, atrodo, prasidės saugus, ramus gyvenimas. Ir staiga, kitą dieną vežikas arba jįsai pats savo pečiais atitempia kelmų transportą. Paskubomis suvažęs pietus, kaimynas išeina su kirvuku, kaip Napoleonas į mūšio lauką ir pradeda čiupinėti, vartyti kelmą, ieškodamas jo šipnėnių vietų. Jeigu nepadeda kirvis, išsitraukia iš po juostos pildelį ir taip tamposi su vienu stoburiu kelias dienas. Šitai dirbdamas jis privarydavo pilnus rūsius, pastoges,

pašalius maikų, bet, kai žiemą užsukdavom į jo butą, visuomet būdavo vėsu: — Taupyti! Vieną rudenį, galutinai pristigęs ką veikti, nei iš šio nei iš to emė su kūju daužyti savo cementinę tvorą, nors, visų kaimynų nuomene, jo tvora dar galėjo mažiausiai vieną dešimtmetį eiti savo pareigas. Tuo jįsai prasimanė naujo darbo ilgomis savaitėmis, daudžydamas cementą, valydamas ir pagilindamas griovį, paskui ir jį vėl priversdamas akmenų, mašydamas naują cementą, perpildydamas vandeniu naujus griaučius po kelis kartus į dieną, o tvoros medinių dalių dažymą, atidėdamas sekanciam pavasariui, pasodinęs salotas.

Ir, temstant, padėjęs įrankius, atsidėda išrukyti pypkę, o po to, pasakęs labanakt kaimynams, eina guiti. Tur būt, taip eina guiti ir angeliukas ant minkšto debesėlio, visą dieną giedojęs ateliujas palaimintose dangaus lankose. Politiniam pagėgėlių donkichotizmo karščiui vėstant, bergėdžiai metams slenkant, įsipykstant vokiečiams ir siautėjant IRO biurokratams (vokiškasis Sankt Biurokratius yra tikras Kalėdų senelis!), pamazėle vėrėsi emigracinės darys į Angliją, Kanadą, Venecuėlą ir pagaliau šaunijame Tuttlingeno mieste įsikūrė Australijos konsulas ir išskėtęs glėbį kvietė jį aplankyti. Prieš dešimt metų pertraukta kelionė vyksta toliau, dabar jau ir žmonai nesipriešinant, o Staliniui su ranka nepasiekiant. Ir kaip gi po viso to tikėti planavimu mitu?

„Sventaragio“ Stovykla „Švyturio“ tuntas Watenstedte (prie Braunschweigo) nepaisant dėl intensyvos emigracijos pasunkėjusių darbo sąlygų, suorganizavo stovyklą ir nuo š. m. rugpjūčio 5 d. iki rugpjūčio 17 d. stovyklavo labai gražioje Harzo kalnų vietoje netoli Gemkentalio. Iš viso stovyklavo 35 skautai-ės. Stovyklavimo programoje buvo: kelionės į kalnus, Robinzono gyvenimas, skautiškos skiltių varžybos, miško žaidimai, skiltių diena, ruošimasis aukšt. pat. laipsniam ir kt. Per paskutines dvi naktis 6 skautai ir 3 skautės davė skautų-vyčių ir vyresniųjų skautiųjų žodį. Bestovyklaujant sutarėta ir su vokiečių skautais, kurių net iš trijų vietovių lankė šią stovyklą, gėrėjosi jos įrengimu ir susitvarkymu. Du kartus vokiečių skautai dalyvavo lauzuose, aktyviai prisidėdami prie lauzų programos. Prisiminti Lietuvos sostinė Vilniui, stovyklai buvo suteiktas „Sventaragio“ vardas. Stovyklavę šitame svetimų kalnų slėnyje pasiryžo, atėjusios laikui, susirinkti į dar gražesnę, gausingesnę stovyklą tikrame Sventaragio slėnyje.

„Sventaragio“ Stovykla „Švyturio“ tuntas Watenstedte (prie Braunschweigo) nepaisant dėl intensyvos emigracijos pasunkėjusių darbo sąlygų, suorganizavo stovyklą ir nuo š. m. rugpjūčio 5 d. iki rugpjūčio 17 d. stovyklavo labai gražioje Harzo kalnų vietoje netoli Gemkentalio. Iš viso stovyklavo 35 skautai-ės. Stovyklavimo programoje buvo: kelionės į kalnus, Robinzono gyvenimas, skautiškos skiltių varžybos, miško žaidimai, skiltių diena, ruošimasis aukšt. pat. laipsniam ir kt. Per paskutines dvi naktis 6 skautai ir 3 skautės davė skautų-vyčių ir vyresniųjų skautiųjų žodį. Bestovyklaujant sutarėta ir su vokiečių skautais, kurių net iš trijų vietovių lankė šią stovyklą, gėrėjosi jos įrengimu ir susitvarkymu. Du kartus vokiečių skautai dalyvavo lauzuose, aktyviai prisidėdami prie lauzų programos. Prisiminti Lietuvos sostinė Vilniui, stovyklai buvo suteiktas „Sventaragio“ vardas. Stovyklavę šitame svetimų kalnų slėnyje pasiryžo, atėjusios laikui, susirinkti į dar gražesnę, gausingesnę stovyklą tikrame Sventaragio slėnyje.

II. Kelionė į bepročių namus

Australijos konsularinė misija atvažiuo, galima sakyti, staciai mums į namus (iš mūsų miestelio į Tuttlingena buvo tik 18 km) ir jos patarnavimais nepasinaudojo tik tie, kurie turėjo vieną koją, arba tie kurie turėjo turtingus dėdes Amerikoje, arba tie jaunuoliai, kurie nebuvo dar spėję sutvarkyti savo vedybinių popierių su švabaitėmis arba laukė naujo priegulio. Po tiek metų uždarytų Vokietijos sienų, po tiek anketų pildymo, pereinamųjų stovyklų, darbo įstaigų, apkasų statybos, nuosiorūkių rinkimo, Unrras kataloginių kortelių, politinių persiojimų (pradžioje: ar buvai naciš?, o vėliau: ar nei komunistas?), vieną saulėtą sausio popietę išvažiuoam autobusu pavyzdinčiai apsnigtais Svarcvaldo

Belgijos lietuvių organizacinė krizė

I Belgijos anglies kasyklas suvažiavę lietuviai DP pirmą kartą buvo susirinkę Briuselyje 1947 m. rugpjūčio 15 d. Tuo metu nusistatyta jokios naujos organizacijos nesiųgti, bet orientuoti į BALFO įgaliojimą kun. J. Danauską. Tačiau kylant vis naujų bėdų, buvo paruoštas Lietuvos Bendruomenės Belgijoje statuto projektas ir 1947 m. gruodžio mėn. sukvietas Belgijos lietuvių atstovų suvažiavimas. Jame išrinkta Centro Valdyba, o provincijos po to imta steigti apylinkės. Buvo nustatytas nario mokestis po 10 frankų mėnesiui. Tačiau mėnesiai bėgo, o nario mokestio niekas nemokėjo, gi išrinktasis Centras nieko neveikė.

Pagal 1948 m. spalio mėn. buvo sušauktas nepaprastasis suvažiavimas, kuriame C. V-bos pirm-kas kun. Danauskas norėjo iš pareigų atsisakyti. Bet kadangi C. V-bos rinkimai nebuvo numatyti, tai kun. Danauskas sutiko pareigose pasilikti iki metų pabaigos, jeigu angliakasiai sąžiningai mokės nario mokestį ir pagal statutą 75% siųs Centru. Angliakasiai pageidavo, kad Centras daugiau rūpintųsi emigraciniais reikalais. Buvo atspausdintos LBB nario knygtės ir renkamas nario mokestis kai kur trims, kai kur šešioms mėnesiams. Aplinkraščių pasizadėta suaukėti suvažiavimas vasario mėn., bet nuo to laiko iš Centro daugiau nebebuvo gaima jokia informacija. Angliakasiai nustojo mokėti nario mokestį. Visas organizacinis veikimas iš Centro sustojo, ir apylinkės teveikė tik savo iniciatyva. Labai dažnai iš įvairių Belgijos vietų lietuviai tuo pačiu reikalu rašinėjo ir užjūrio valstybių imigracijos departamentus, įvairias kitas įstaigas, mūsų diplomatiniams atstovams ir vadovaujantiems organams Vokietijoje. Vienuiems būdavo atsakoma, kiti negaudavo jokių atsakymų.

S. m. balandžio mėn. pirmieji lietuviai DP baigė savo dvejų metų išpareigojimus Belgijos anglies kasyklose. Bet kadangi, priešingai ankstyvesniems pažadams, kitur niekur jokio darbo nebuvo galima gauti, o iš Belgijos jokios emigracinės galimybės ne-

simatė, gi i Vokietijos DP stovyklas vartai pasilikti užkelti, — tai vieni pasileido per „žaliąją“ sieną, o kiti pasuko į IRO „g. obą“ — Briuselio Petit Chateau kalėjimą. Pasukiniams iš paskos užsidarė sunkios geležinės durys ir jie liko, nors ir niekuo nenusikalę, atskirti nuo laisvojo pasaulio. Maža dalis pasuko Prancūzijon — darbams i žemės ūki.

Esant tokiai palaidai balai, Belgijoje likę lietuviai s. m. rugpjūčio 14 d., kun. J. Dėdino primicijos proga suvažiavę i Liežą, vienu balsu nutarė parašyti buv. C. V-bos pirm-kui ultimatyvinį raštą, kad nebedelsiant būtų sukvietas Belgijos lietuvių atstovų suvažiavimas, būtent: s. m. rugsėjo 11 d. Lieže-Tilleure, kur kartu būtų paminėta ir Tautos Sventė. Ta pačia proga buvo nutarta, jei buv. C. V-bos pirm-kas šio ultimatumo nepriimtų, tai numatyta suvažiavimui turi sukviešti buv. C. V-bos kontrolės komisija, kurios du nariai (iš trijų) dalyvaavo šiame suvažiavime.

Buv. Centro V-bos pirm-kas raštu pažadėjo suvažiavimą ir Tautos Sventės minėjimą sukviešti, kaip buvo numatyta, rugsėjo 11 d. Lieže. Tada buvo paskelbta ir vietos lietuvių laikraštyje „Gimtojoje Salyje“. Tačiau paskum buv. C. V-bos pirm-kas savo nusistatymą pakeitė ir išleisti aplinkraščių pažadėjo suvažiavimą sukviešti rugsėjo 18 ar 25 d. Remdamiesi po primicijos įvykusio susirinkimo nutarimu ir „Gimtosios Salties“ informacija, s. m. rugsėjo 11 d. taufiečiai vyko i Liežą-Tilleure, bet čia nieko nebuvo. Iš tolimesnių vietovių (Charleroi, Eisdeno, Waterschei) buvo atvykę po 3—9 atstovus, kai kurie visai nemigė po naktinio darbo kasyklose. Dėl atliktos tokios didelės, bet neprasmingos kelionės pyktis buvo visų suprantamas.

Rugsėjo 25 d., kada suvažiavimas iš tikrųjų buvo suauktas Briuselyje, atstovų suvažiavo jau žymiai mažiau ir tie patys kazkodėl labai neryžtingi. Suvažiavimas pradėtas pamaldomis. Paskum sekė BALFO įgaliojimo pranešimas, kad iš JAV tautiečių gauta siunta iš 10 gabalų rūbų ir 3 avalynės, kurie čia pat paskirstyti po apylinkes. Atidarius suvažiavimą, sudarytas prezidiumas iš pirm-ko Zaleckio ir sekret. Šileikio. Prezidiumas patikrina atstovų įgaliojimus. Iš buv. C. V-bos pirm-ko kalbos paaiškėjo, kad per visą 21 mėn. laiką ne kartą nedaryta revizija. Suvažiavime nedalyvaujant ne vienam C. V-bos revizijos komisijos nariui, čia pat iš susirinkusių sudaroma trijų asmenų komisija bent C. V-bos pateiktai piniginei apyskaitai patikrinti. Netrukus atvyksta ir buv. kontrolės komisijos pirm-kas, kuris irgi išjungia i tikrinimo darbą. Baigdamas savo žodį buv. C. V-bos pirm-kas atsiskakė toliau kandidatuoti i naują C. V-bą, bet pareiškė, kad atvykstantiems pas jį tautiečiams ir toliau esąs pasiruošęs padėti.

Po pietų pertraukos perskaitytas kontrolės komisijos aktas ir sekė diskusijos, kurios daugiausia sukosi apie „Gimt. Salties“ redaktoriaus kun. Dr. Gaidos jo paties redaguojamame laikraštyje puolimą („kursty-ma“, kaip vienas atstovas išsireiškė) prieš buv. C. V-bos pirm-ką kun. Danauską. Priešingi balsai siūlė, kad „Gimt. Sali“ iš privačių rankų perimtu būsimoji C. Valdyba. Netrukus dėl ligos suvažiavimą palieka buv. C. V-bos pirm-kas, nyksta vienas po kito ir atstovai. O kai prieinama prie C. V-bos rinkimų, salėje belieka vos 12 atstovų ir niekas nebesutinka būti renkamas. Nutarta i jokiūs atsisakymus nekreipti dėmesio ir atsisakymų nebepriimti. Taip išrenkama C. V-ba ir kontrolės komisija. Tačiau ir išrinktieji vienas po kito atsisako ir artėja durų linkui. Prieš išsivaikšiojant sugiedamas Tautos Himnas.

Visi išsikirsto, tačiau buv. C. V-bos bylos, knygos ir dokumentai lieka ant suvažiavimo prezidiumo stalo. Po ilgų derybų juos pasima suvažiavimo pirm-kas, Charle-roi atstovas p. Zaleckis. Paskum privačiai besisėkuciuojant dar buvo bandoma geltėti padėti ir sulipyti C. V-bą, bet pastangos liko be vaisių. Ar ir toliau Belgijos lietuviai liks be savo Centro, parodys netolima ateities.

Charleroi lietuvių kapeliono tėvo Aranauskio ir vietos apyl. pirm-ko Zaleckio pastangomis, tarpininkaujant Kanadoje tėvui Kulbiui ir Dr. Kaskeiui, vienoje aukso kasyklose pavyko surasti palankų direktorių, kuris pradžia Belgijos lietuviams yra pažadėjęs 20 darbo ir buto garantijų. Ateity numatoma jų išsiriūpinti ir daugiau. Minėtiems asmenims suvažiavimas pareiškė padėką ir prezidiumui pavedė pasiųsti specialius įgaliojimus. Stepas Paulauskas.

Aktyvėja repatriacinių misijų veikla

Freiburgas. Padidėjus DP emigracijai iš prancūzų zonos, suaktyvėjo ir sovietų repatriacinių misijos veikla. Rugsėjo 28 d. i Freiburgą vėl buvo iš Baden-Badeno atvykusios sovietų komisija, susidedanti iš 3 karininkų: ruso, latvio ir lietuviu. Vienas iš jų, atsistėdęs DP Admin. Centro kambaryje ir nesulaukęs interesantų, tyčia atidarė duris, kad DP ji matytų ir užteigtų. Tai priemonė nepadėjus, nuvyko pas atsakingus pareigūnus ir paprašė DP sąrašų, bet pareigūnai griežtai atsiskakė sąrašus duoti. Tuomet jis kreipėsi i tautinių grupių vadovus, bet ir šie nenorėjo kalbėtis. Po to kreipėsi i tūlą prancūzų karinės valdžios karininką, iš naujo prašydamas DP sąrašų, nes jis noris DP aplankyti jų butuose (Freiburgas, kaip ir daugely kitų prancūzų zonos vietų, DP stovyklų nėra); bet ir čia nieko nepesė. Išdalines per komitetus repatriacinę literatūrą, su visais palydovais išvyko atgal.

Vienas iš daugelio.

Atviras žodis

„SVETIMLAIKRASCIAUTOJAI“

P. K. Tamošiūnas, gyv. Farnham, YMCA Hostel, Anglijoje, rašo:

„Esu Anglijoje jau 2 metus, tačiau vis dar atsimenu Vokietijos stovyklose pintas svajones. Atrodė, kad tik greičiau iš Vokietijos, ir viskas bus gerai. Ar negražu turėti pastovų atlyginimą, už kurį gali pragyventi? Dabar jau gaunu padorų atlyginimą, už kurį galima pragyventi, tačiau toli gražu svajonės neišsipildė, kažko dar trūksta!

Vienintelis mūsų dvasios stiprintojas yra lietuviška spauda, nes be jos tikrai jauties kaip žuvis be vandens. Gal kai kas paabejos mano šio tvirtinimo nuosirdumu, bet, patyres „laime“ gyventi svetimoje jūroje, supras koks mėgiamas ir laukiamas svečias yra laikraštis.

Tikrai baimė ima stebinti, kad iš tokios gausybės laikraščių Vokietijoje paliko tik vienas „Lietuvis“. (Tikriausiai pasakius, kiti mirė, kad jis vienas gyventų.) Ir turime pripažinti, kad „Lietuvis“ jam tekusi darba puikiausiai atlieka. Jau jo vardas „Lietuvis“ pasako, kad jis stengiasi aptarnauti visą lietuvių visuomenę, bet ne kurią partinę srovę. Ir neliečia nė vienos srovės įsitikinimų, kas, aišku, yra pagirtina, nes taip sveikia ir „Lietuviui“ ir lietuviams.

Bijau girtis esąs žinovas, tačiau, mano galva, „Lietuvis“ yra turiningiausias laikraštis tremtyje.

Mes čia, Anglijoje, turime savo „Britanijos Lietuvių“. Jo nuopelnų negalima nuneigti, tačiau jis neretai paklysta ir ideologijoje, o antra yra daugiau vietinio pobūdžio. Atrodo, kad dėl gerų bendradarbių trūkumo jis negalės prasiveržti i vadovaujančius lietuvių laikraščius Europoje.

Manding, DP vardas ne mums gėdą daro, bet Vakarų politikams, kurie raudonojo ir rudojo fašizmo atžvilgiu jau nuo 1938 m. tebeina Müncheno keliu. Mes neturime pa-

Slidžiais laiptais...

(Atkelta iš 3 psl.)

Vieni berąšdami pataria tą imti, kiti tą, o aš i Amerika, važiuojantiems tepatartčiau nepasiimti iliuzijų, kad, peržengiant stovyklos vartus, DP dienos baigiasi. Ak, DP jau mūsų nebeatskiriama pravadė! Ir šia-pus Atlanto, kaip ir anapus, čiabūvis tave pasitiks, kalbins, patars ar bars vis DP vardu. „Naujienu“ skiltyse kalbininkas Dr. P. Jonikas net supykęs rašo: „Ypačingai keistas susikuria pergyvenimas tarp paties „dypuko“ ir jo pravardžiuotojo, kai pastarasis tegarsi tik užsiaugintu „autoritetu“ ir storoka kišene, nors šiaip niekuo nedėtas, o pirmasis, buvęs ir palikęs doras darbininkas, ūkininkas, amatininkas, gerąs gydytojas, inžinierius, žinomas visuomenės veikėjas, garsus profesorius, mokslininkas. Vadinamas „dypuku“ toks žmogus jaučiasi be gyvo reikalo, su lengva ironija grądamas i aną beteisiskumo ir vargo bala, kurioj kaip tik jis ne dėl savo kaltės iki šiol buvo laikomas.“

Manding, DP vardas ne mums gėdą daro, bet Vakarų politikams, kurie raudonojo ir rudojo fašizmo atžvilgiu jau nuo 1938 m. tebeina Müncheno keliu. Mes neturime pa-

grindų pykti, priešingai — tegalime didžiutis, kad esame DP visur ir visada, kol mūsų tėvynė Lietuva Kremliaus budėlio vergijoje. Šiuo atveju aš greičiau sutikčiau su „Vienybės“ Kunce Dandierinu, kurs šitaip rašo:

Nei tu žmogus, nei tu kas kitas; Esi di-pi, esi di-pi... Po Vilnių švaistosi banditas, Ko ant kulnų tu jam lipi?

Ir ko trunkais po svieto plynią? Argi namų jau nežinai? Ko nevažiuoji i tėvynę, Kad ten suėstų stalina?

Esi di-pi, ir to užtenka; Kad nežmogus, pažins visi. Pažvelgs čigonė tau i ranką Ir pasakys: di-pi esi.

Bet kai imi ir pagalvoji — O gal ir aš esu žmogus? — Tuomet junti — ranka tavoji Maskolui kerta per nagus.

Jūsų — J. Cicėnas.

PRANEŠIMAI

IRO IESKOJIMŲ ĮSTAIGOS (Arolsen b. Kassel) ieškomi šie asmenys:

Adaškevičius Juozas, g. 1903 m., pask. gyv. vieta Kaunas; Adaškevičienė-Adaškevičiūtė, g. 1905 m., pask. gyv. vieta Kaunas; Bauža Emilija, Bauža Jonas ir Bauža Kazimieras, visi trys gimę Panemunėje, pask. gyv. vieta Kaunas; Dirmantienė Tina (Evi), g. Petrapiilyje, ir Dirmantienė Valentina, g. 1921 m. Kaune, — abi 1944 m. rugpjūčio mėn. iš Kauno evakuotos Vokietijon ir iki 1945 m. birželio mėn. gyveno Linze, Austrijoje; Karvelis Julius, maždaug 50 m. amžiaus, pask. gyv. vieta Antschwendten, b. Schmalleintken, Kr. Tilsit, 1944 m. kalintas Tilžeje, vėliau buvo perkeltas i Karaliaučiu, dabar spėjama esant apie Berlyną; Kubiliūtė Elena, g. 1921 m. Juriskiu km., Panemunėlio v., Rokiškio apskr., deportuota Austrijon; Leonavičius Tomas, g. 1942. 2. 3, ir Leonavičiūtė Regina, g. 1939. 10. 23, abu spėjama esant Vokietijoje; Mačiulaitis Vera, g. 1918. 9. 18, pask. gyv. vieta Suv. Kalvarija, pask. žinia iš Thüringijos; Malakauskas (jo vardas nežinomas), per 17 m. amžiaus, g. Mažeikių apskr., gy-

venės Linkuvoje, 1941 m. deportuotas Sibiran; Moziraitė Stanislava, 1945 m. buvo Augsburgio stovykloje.

Sakalauskiene Paulė, kilusi iš Sedos, dab. metu gyvenanti (24) Rendsburg, Wrangel 2, ieško savo vyro Kazio Sakalausko, gim. 1916 IV. 19 Viekšniuose. Jeigu kas apie jį ką nors žinotų, prašau pranešti. Už suteikimą žinių atsilyginsiu.

Prašau atsilypti Adelę Grėbliūniene, kuri prastuolinu laiku gyveno (24) Geesihacht/Elbe, Spakenberg 1, ir Algirdą Savicką, neseniai grįžusį iš Anglijos. Jeigu jie yra, nerūsi išvykę, žinančius prašau pranešti šiuo adresu: Dana Gelgotaitė, 5519 So. St., Omaha, Nebraska, USA. Būsiu dėkinga.

Mrs. Agota Motiekaitė-Bernotienė, kil. iš Dabkiškių km., Tauragės v., gyv. JAV, ieško savo giminių — brolio Antano Motiekaičio vaikų ir sesers Marijos Motiekaitės-Rimkienės šeimos ir vaikų, gimusių Dabkiškių km., Tauragės v. Ieškomieji arba apie juos turintieji bet kurių žinių prašomi atsilypti šiuo adresu: Juozas Augaitis, (23) Oldenburg i. O., Unterm Berg Camp, Germany.

Lietuvis

Nr. 22 1949. X. 5.

1949 m. rugpjūtis - rugsėjis Lietuvoje

Paskutiniai du mėnesiai-rugpjūtis ir rugsėjis, Lietuvoje buvo labai sunkūs. Komunistų partija išvyktė nepaprastai aršų terorą penkiomis kryptimis: varamu i kolūkius, priverstinu grūdų atidavimu valstybei, rudens sėja svetimos žemės, mokytojų ir mokinių prievartavimu ir komunistinių knygų priverstinu pirkimu. Šis teroras, vykdomas penkiomis kryptimis, kaip paprastai, neapsėjo be aukų. Todėl naujos suėmimų bangos vėl nuėjo per kraštą ir vėl pasipylė nekaltų žmonių ašaros.

Varymas kolūkius. Savarankaus ūkininko Lietuvoje kaip ir nebėra. Jei dar vienur kitur laikosi pavieniai ūkininkai, tai reikia žinoti, kad ir jų dienos suskaiytos. Komunistų partija taip užsukusi savo propagandos ir teroro mašina, kad iki ateinančio pavasario visi ūkiai būtų sujungti i kolūkius ir valstybinius ūkius. Visi vadinamieji buožės (kurie turėjo didesnius, kaip 15 ha ūkius arba ha mažesnius, bet gyveno gerai) i kolūkius nepriimami ir tremiami i Sovietų Sąjungos tolimas sritis. Kolūkiuose suvarytiesiems komunistų partija paskiria patikimus pardsdavėlius ir jie, kad ir visai nemokėdami ūkininkauti, pradeda naują darbą. Tas jų naujasis darbas-žiūrėti, kad būtų 100% išlaikomi komunistų partijos įsakymai. Gi visi suvarytieji i kolūkius, būdami komunistų partijos baudžiauninkai, savo akimis mato, kaip gyvenimas darosi skurdesnis ir skurdesnis. Anksčiau sotūs Lietuvos gyvenimas jau tik prisiminimuose teminamas. Skarmalais apsidangstę ir nedavalgę žmonės-štai pirmieji kolūkio gerovės ženklai.

Priverstinis grūdų atidavimas. Visi ūkininkai, kolūkiai ir valstybiniai ūkiai apdėti grūdų, mėsos ir kitų gerųjų prievolemis. Paprastai, kiekvienas iš praktikos žino, kad tik ten įvestos prievolės natūra, kur valstybė nenori ūkininkui už jo gėrybes užmokėti tiek, kiek jos vertos. Sovietų Sąjungoje tokia praktika vykdoma nuo jos įsikūrimo. Ūkininkai už prievarta paaimamus grūdus, mėsą, vilnas, linus ir kitus produktus gauna tik dešimtąją dalį tikrosios kainos. Ūkininkui už kviečių centnerį sumoka tik 4,5 rublio o rinkoje kviečių centnerį labai sunku gauti už 50 rublių.

Šiais metais žieminių javų derlius Lietuvoje buvo menkas. Didžiuliai žemės plotai buvo visiškai neapsėti, nes nėra kam jų sėti. Kai tik žieminiai javai buvo nuopauti, tuoj komunistų partija pradėjo terorizuoti, kad nieko nelaukiant prievolės būtų pristatytos valstybei. Komunistų partijos nariai ir komjaunuoliai buvo išvaryti i kaimus žiūrėti, kad būtų greit vykdomas javų kūlimas ir nieko nelaukiant vežimas i valstybinius sandėlius. Komunistų laikraščiai pradėjo išstius suplastius spausdinti grasinimus tiems, kurie laiku prievolių nepristatys. O reikia pripažinti, kad Sovietų Sąjungoje vienintelis dalykas išpildomas, tai komunistų partijos grasinimai. Kas nepaklauso, tas tikrai atsiima pačiausiomis sadistiškiausiomis priemonėmis.

Praėjusiais metais javų surinkimas nebuvo toks karštgalviškas, kaip šiais metais. Ūkininkai pergyvena tiesiog košmarą. Kiekvienam kampe rėkte rėkia, kad jei grūdų neatiduosi, tuoi busi sumintas. Ir norint nelaimę toliau numstinti, nieko kito neliaka, kaip tik grūdus atiduoti ir dar dalyvauti „savanoriškose“ raudonose gurgulėse. Tos gurgulės tai dar kartą ūkininkų apipilėsimas, bet jau vadinamas savanorišku. Tas savanoriškumas tuo pasižymi, kad komunistų partijos pareigūnai išnešioja raginimus tose gurgulėse dalyvauti ir grasina, kad jei papildomai grūdų neveš, bus įrašyti i liaudies priešų sąrašus...

Rudens sėja svetimos žemės. Ūkininkai, suvaryti i kolūkius, nenori dirbti, nes jų darbo vaisiais naudojasi svetimieji. O komunistų partija nori, kad visi darbu dirbtų ir jiems krautu turtus. Tarp ūkininkų ir valstybės interesų atsiranda labai didelis plyšys. Ta plyšį komunistai nori išlyginti ne tuo kitu, kaip tik dar kartą prievarta. Todėl, artinantis šių metų rudeniui sėjai, i kaimus vėl pasipylė savi ir atvežtiniai komunistai ūkininkus terorizuoti, kad jie užstėtų didžiausius duoninių javų plotus. Laikraščiuose vėl nauja banga grasinimų ir nurodymų pavardėmis, kurie to įsakymo nepaiso. Patys ūkininkai, kad ir kolūkiuose būdami, dar nori išlaikyti, kad ir mažą, savarankiškumą, bet juos piateu pianna partijos bijūnas. Bet prievarta atlieka sėja svetimos žemės, vargu ar pateisins tuos komunistų grasinimus ir vykdomas baumes. Gyvenimas turi savo dėsnius ir komunistų partija, nors ir mirtimi švaistydama, jo nepakreips sau palankia vaga.

Mokytojų ir mokinių prievartavimas. Rugsėjo mėn. pradžioje visose Lietuvos mokyklose, po atostogų, prasideda mokslas. Visą rugpjūtį ėjo arši agitacija, kad visi mokytojai, kurie tik skaitomi nepatikimais, būtų atleisti, o jų vieton paskirti komjaunuoliai. Kadangi komjaunuolių mokytojų nėra tiek, kiek reiktų visoms mokykloms, tai i mokytojus skiriam patys mokyklų nebaigę. Svarbu, kad tik būtam komunistų partijai ištikimais.

Mokyklų Lietuvoje tikrai du kartus daugiau išteigta, negu jų anksčiau buvo. Bet kam tiek daug mokyklų išteigta? Gi todėl, kad visus, vaikus pervarių per komunistinio auklėjimo katila. Mokykla dabar Lietuvoje tarnauja ne mokslui, bet komunistiniam auklėjimui. Mokykloje lengviausiai vaikams įkalti visus komunistinius melus, todėl i naujų mokyklų steigimą kreipiamas didžiausias dėmesys. O kai vaikai i mokyklas suvaromi, tai jie tada prievarta verčiami būti komjaunuoliais, išsižadėti viso tai kas lietuviška ir garbinti „tėva ir mokytoja“, kuris pavergė ir nuolino Lietuva. Vaikai, kurie priešinosi paklusti tokiai auklėjimo sistemai, persekiojami, dažnai suimtinėjami ir kankinami.

Komunistinių knygų priverstinis pirkimas. Komunistai Lietuvoje yra uždraudę bet kokį privatų knygų spausdinimą. Visos knygu ir laikraščių leidyklos yra komunistų partijos žinioje ir kontrolyje. Knygų ir laikraščių, propagandos reikalams, leidžia galybė, tik niekas jų knygų neperka. Po kelių metų okupacijos apsižiūrėjo, kad beveik visos atspausdintos knygos tebeguli, o laikraščiu tirražai kelius kartus mažesni, negu anksčiau, Lietuvoje buvo. Todėl ši rudenį vėl buvo pradėta arši prievartavimo kampanija tas knygas įbruktant už pinigus visiems, kurie jų nenori. Tuo tikslu sudarytos platintojų „brigados“ ir jos eina per visus gyventojų ir „knygas platina“. Platina sudarydami sąrašus tu, kurie atsiskakė tas knygas pirkti. Knygos priverstinai ūkininkams brukamos ir javų surinkimo punktuose. Kai už atvežtus javus išmokami pinigai, tada fie knygų platintojai priverčia pirkti ir tas knygas, kurios teršia visa tai kas lietuviška. Ir vargas tam, kurs atsiskakė tu komunistinių knygų pirkti. Tokie skatomi liaudies priešais ir taip pat siunčiami i ištėrimą. B. G.

„Draugui“ 40 metų

Amerikos lietuvių dienraštis „Draugas“ šiomis dienomis atšventė savo 40 metų jubiliejų. Jubiliejaus proga buvo išleistas specialus numeris, pagarsinta labai daug sveikinimų, pasidžiaugta nueitu keliu ir pasiryžta ateitai.

Labanauskaitė. Paskutiniai du neseniai atvykę iš tremties. „Draugas“ yra katalikiškos pakraipos savaitraštis, vedamas nuosaikia vaga. Per 40 metų jis yra atlikęs didelį darbą lietuvių gyvenime. Tai seniausias lietuvių dienraštis. (dž)

„Draugas“ pradėjos eiti 1909 metais liepos 12 d. Wilkes Barre, Pa. 1912 metais buvo perkeltas i Chicago. Iki 1916 metų „Draugas“ ėjo savaitraščiu, nuo 1916 metų pradėjo eiti dienraščiu. Dabartiniai dienraščio leidėjai tėvai Marjona „Draugo“ leidimą perėmė nuo 1920 metų. Jie dienraštį leidžia ir dabar.

Latvijos žydas Nuroks, savo laiku buvęs Latvijos seimo narys, ir Izraelio valstybės išrinktas i naująjį parlamentą. Neseniai įvykusiame Europos parlamentary kongrese jis atstovavo savo naująją tėvynę. Sia proga jis gražiai atsiliepė apie Latviją ir pareiškė, kad Estijos, Latvijos ir Lietuvos tremtyje gyvenantieji parlamentari turėtų būti priimti i Europos parlamentary uniją. (pl)

„Draugo“ redaktoriais, iš eilės, buvo: kun. Antanas Kaupas, kun. F. Kemėšis, Julius Kaupas, prof. P. Sivickis, kun. A. Maliauskas, kun. P. Bucys, kun. I. Česaitis, kun. B. Bumša, prof. K. Pakštas, kun. V. Kulikauskas, kun. K. Rėklaitis ir kun. K. Matulaitis. Dabar jau eilė metų „Draugo“ vyr. redaktorium yra p. Simutis, dabartinis ALT pirmininkas. Jo artimiausiais redakcijos talkininkais yra kun. J. Prunskis, Ignas Sakalas, Jurgis Savaitis ir Ona

TRAGIŠKAI žuvus mūsų mylimam vyrui ir tėvui Dipl. inž. a. a. Juozui Balčiauskui, didžioji skausmo valandų tariu sirdingą aciu už moralinę ir materialinę paramą: Niedersakseno Apygardos Pirmininkui Dipl. inž. Dr. A. Nasvyčiui, Diepholzo Liet. Bendruomenės Komitetui, stov. Vadovui, stov. Klebonui ir kunigams, Ausrinės chorui, Liet. Raudonojo Kryžiaus skyriui, Amatų mokyklos direktoriui, mokytojams ir mokiniams, gimnazijai, visoms organizacijoms, prietieliams ir visai visuomenei, taip gausiai padydėjusiai i amžina poilsio vietą i taip gražiai papuošusiems kapą gėlemis ir vainikais. Nuliūdusi žmona, dukrelės: Aukšytė ir Birutė sūnus Mindaugas

50.000-tasis DP i Australiją

„Australijos Lietuvis“ praneša, kad imigracijos ministeris Mr. Calwellis gavo sveikinimo telegramą iš IRO centro Zenevoje. Mat, laivu „Fair Sea“ i Australiją plaukia 50.000-tasis DP. Tuo būdu, Australija bus pasiėmusi pusę numatyto DP kontingento.